

LEADER infoleht

Nr 12

2012

tasuta

LEADER tegevusgrupp MTÜ Arenduskoda

2013

Jaanuar							Veebruar							Märts							Aprill							Mai							Juuni						
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30	31					29	30	31					29	30	31					29	30	31					29	30	31				

Roheline 19, 45107 Tapa
tel +372 325 8690, faks +372 325 8695, e-mail arenduskoda@arenduskoda.ee, leaderinfo@arenduskoda.ee
reg nr 80015180, arveldusarve 1120185561 Swedbank, www.arenduskoda.ee

Alari Kirt, juhatusesimees; tel +372 5660 7450, alari.kirt@tapa.ee
Heiki Vuntus, tegevjuht; tel +372 325 8696, +372 5648 5208, heiki@arenduskoda.ee
Aidi Uus, juhiabi; tel +372 325 8690

MTÜs Arenduskoda on 30. novembri 2012. a seisuga 63 liiget

Omaavalitsused (6)

Tapa vald, Kadrina vald, Vihula vald, Ambla vald, Kuusalu vald, Loksa linn

Kolmas sektor (32)

MTÜ Käsmu Külaselts, MTÜ Käsmu Vabatahtlik Merepääste, MTÜ Tapa Lastekaitse Ühing, MTÜ Tapa AIDSi Ennetuskeskuse-Narkoonõustamiskeskus, MTÜ Neeruti Selts, MTÜ Sääsküla Huviklubi, MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts, MTÜ Kuusalu Tenniseklubi, MTÜ Avante, MTÜ Käravete Külaselts, MTÜ Kadrina Valla Külade Ühendus, MTÜ Kadrina Kirjandusklubi, MTÜ Kadrina Spordiklubi, MTÜ Loometöö, MTÜ Vöhma Seltsimaja, MTÜ Huviklubi Nelson, MTÜ Koostöövõrgustik Ehedad Elamused Lahemaal, MTÜ Gilda Kunstilabor, MTÜ Leesi Külaselts, MTÜ Männikumägi, MTÜ Kolgaküla Selts, MTÜ Kiu Arendus, MTÜ Pärisepa

Seltsimaja, MTÜ Loksa Arenduskeskus, MTÜ Lehtse Teabekeskus, MTÜ Jäneda Külaelu Arendamise Selts, MTÜ Pärändkultuuri Arendus, MTÜ Vohnja Päikesekiir, MTÜ Toolse Klubi, MTÜ Jahikool, SA Loksa Kultuur, MTÜ Ambla Haridusselts

Erasektor (25)

OÜ Kuusalu Soojus, OÜ Tanyv, OÜ Rannaliiv, Jäneda Hobusekasvatuse OÜ, OÜ Rendipark, OÜ Kuivoja Puhkekeskus, OÜ Tuuleoru, OÜ Vaksali Trahter, FIE Mare Kalme Arma Ratsatalu, OÜ Kass Arturi Postkontor, OÜ Meranna, OÜ Loksa Haljastus, OÜ Jaaniranna, FIE Maris Matkur, FIE Tiit Pihlak, FIE Kristjan Kuusik, OÜ Lahe Maamees, FIE Diana Pärna Lökese talu, VETE Ettevõtted OÜ, Profit konsultatsioonid OÜ, OÜ Jüripoja Tall, OÜ Värviline, OÜ Jäneda Mõis, Nuka Kaubad AS.

Arenduskoja LEADER toetuste projektitaotluste vastuvõtt 21.–25. jaanuar 2013

Kohalik LEADER tegevusgrupp MTÜ Arenduskoda võtab vastu LEADER strateegia meetmete 2013. a toetuste projektitaotlusi.

Meetme 1.2 „Seltsitegevuse, spordi ja kultuuripärandi väärtustamine läbi omaalgatusliku tegevuse“ ja meetme 2.1 „Ettevõtluse arendamise toetus projektitaotlusi võetakse vastu 21. kuni 25. jaanuarini 2013 (kella 17-ni) MTÜ Arenduskoja kontoris, aadressil Roheline 19, Tapa linn.

Arenduskoja igas liikmesomavalitsuses (Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula vald ning Loksa linn)

on määratud LEADER projektitaotluste koostamise konsulteerimiseks kohalik nõustaja. Taotlejatele on nõustamine kohustuslik.

Arenduskoda korraldab eelpool nimetatud toetustelased infopäevad:

11. detsembril 2012 kell

16 Kadrina vallamajas Kadrina piirkonna taotlejatele;

12. detsembril 2012 kell

16 Tapal arenduskojas Tapa

ja Ambla piirkonna taotlejatele;

13. detsembril kell 17 Kolgaküla rahvamajas Kuusalu, Loksa ja Vihula piirkonna taotlejatele.

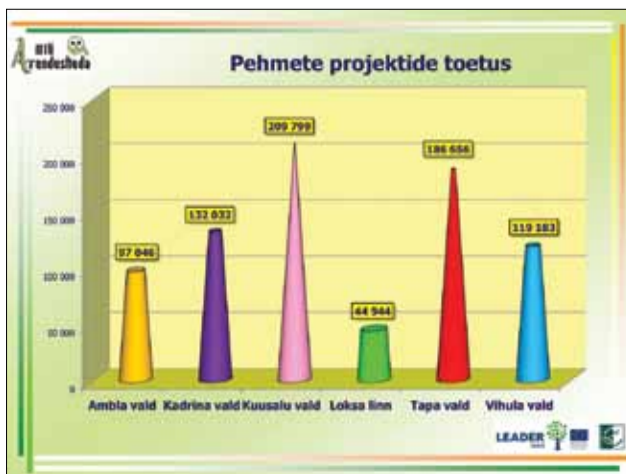
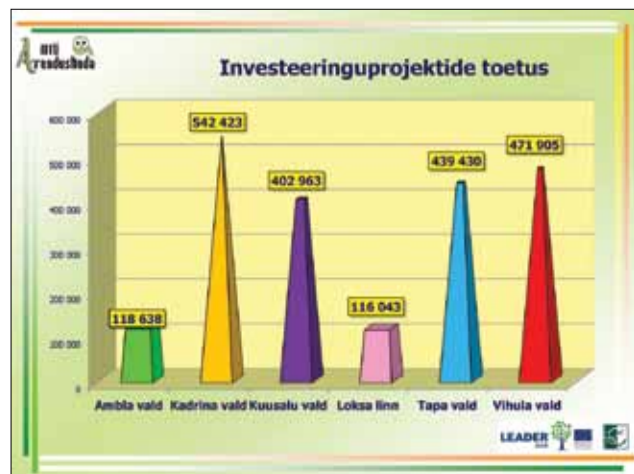
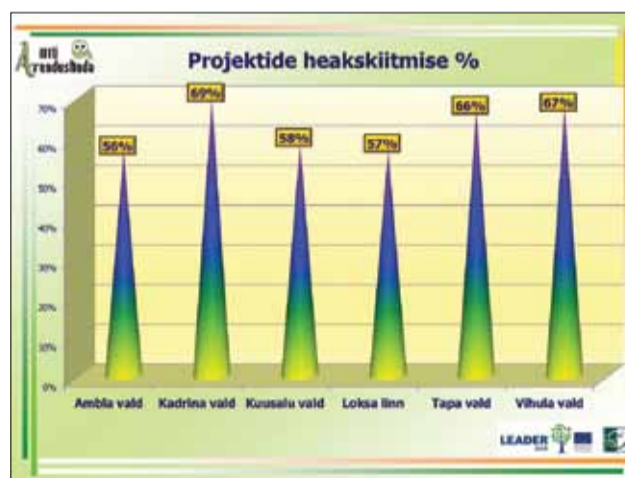
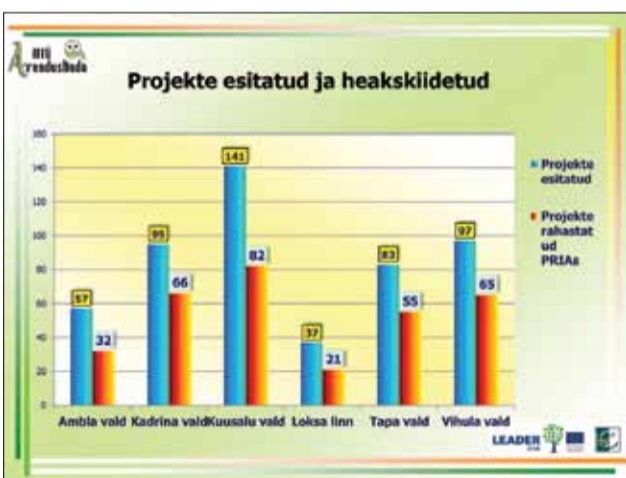
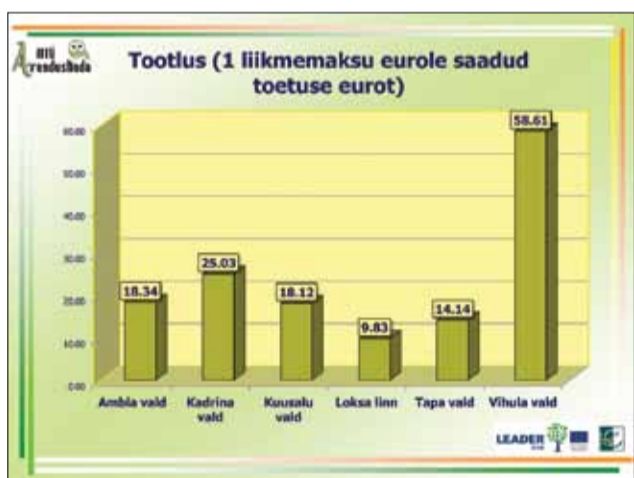
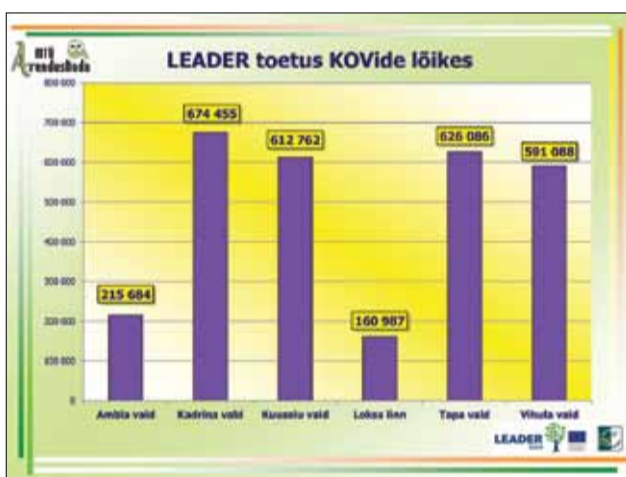
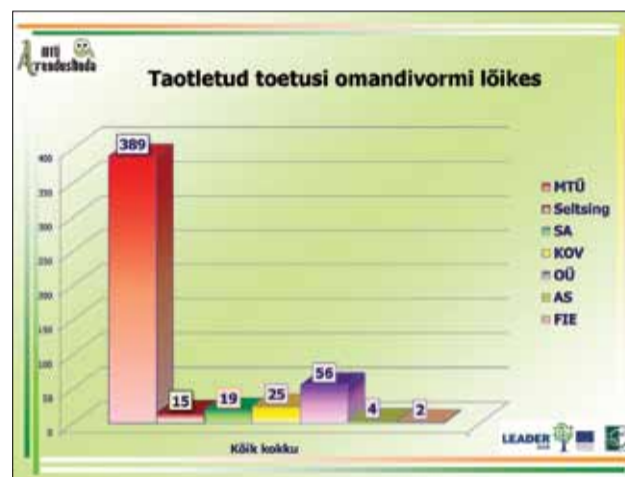
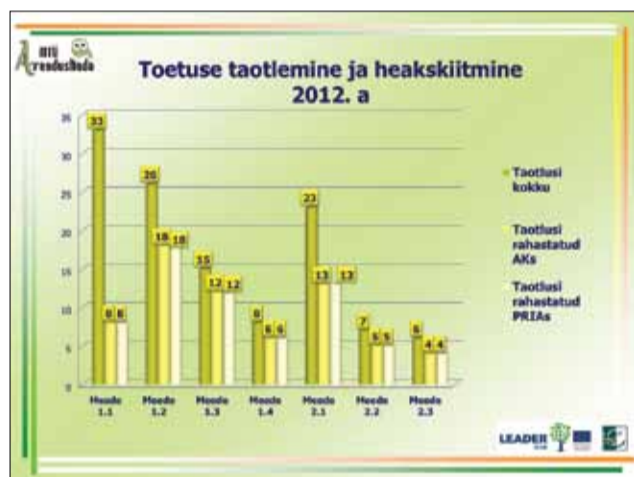
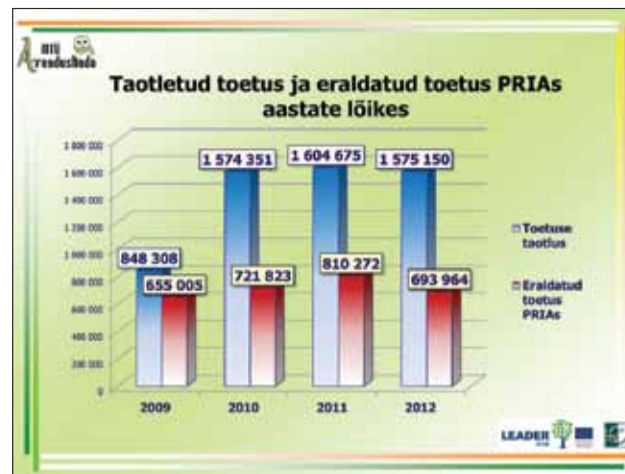
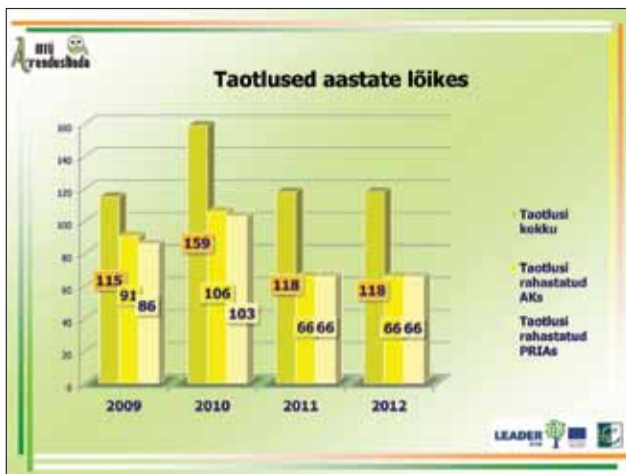
Toetuste ja nõustamise kohta saab infot, taotlusvormi ning juhendmaterjali MTÜ Arenduskoja veebilehelt arenduskoda.ee.

Heiki Vuntus, arenduskoja tegevjuht

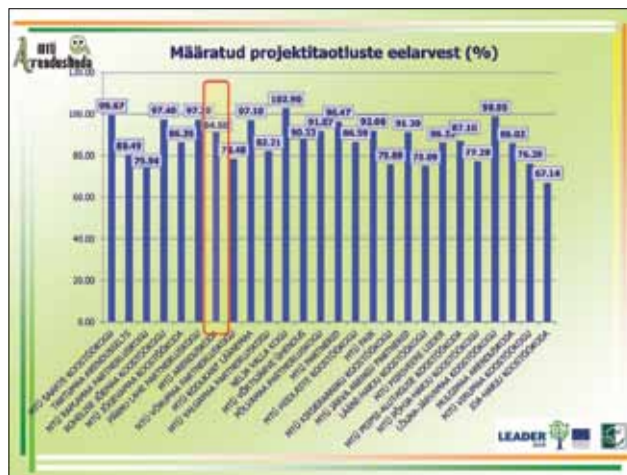
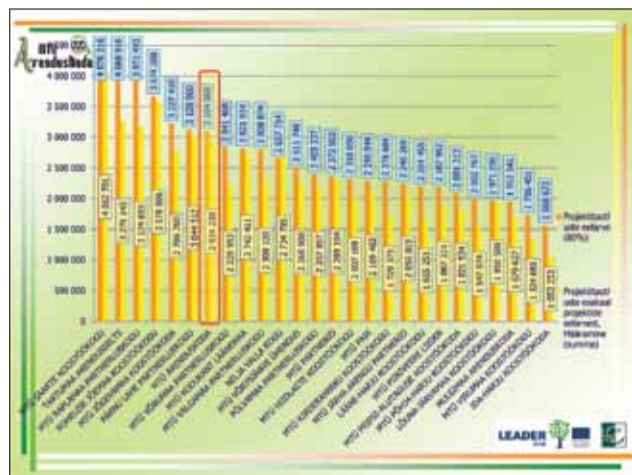
TOETUSTE ANALÜÜS

2009–2012. a rakendatud meetmetele eraldatud toetused

- **Meede 1.1**
Taotlusi esitatud 125
Taotlusi rahastatud 61
Toetuste summa 976 724 EUR
- **Meede 1.2**
Taotlusi esitatud 177
Taotlusi rahastatud 129
Toetuste summa 340 587 EUR
- **Meede 1.3**
Taotlusi esitatud 34
Taotlusi rahastatud 25
Toetuste summa 73 220 EUR
- **Meede 1.4**
Taotlusi esitatud 18
Taotlusi rahastatud 15
Toetuste summa 121 529 EUR
- **Meede 2.1**
Taotlusi esitatud 86
Taotlusi rahastatud 48
Toetuste summa 872 911 EUR
- **Meede 2.2**
Taotlusi esitatud 26
Taotlusi rahastatud 14
Toetuste summa 241 769 EUR
- **Meede 2.3**
Taotlusi esitatud 44
Taotlusi rahastatud 29
Toetuste summa 254 323 EUR
- **Kõik meetmed kokku**
Taotlusi esitatud 510
Taotlusi rahastatud 321
Toetuste summa 2 881 063 EUR so 45,1 milj EEK

TOETUSTE ANALÜÜS

MTÜ ARENDUSKOJA STRATEEGIA ALUSEL RAKENDUVAD MEETMED 2013

MEEDE 1.2. Seltsitegevuse, spordi ja kultuuripärandi väärtustamine läbi omaalgatusliku tegevuse

1. Meetme nimetus

SELTSITEGEVUSE, SPORDI JA KULTUURIPÄRANDI VÄÄRTUSTAMINE LÄBI OMAALGATUSLIKU TEGEVUSE

2. Meetme eesmärk

Meetme üldeesmärgiks on omaalgatuse, aktiivsuse, sotsiaalsete suhete ning koostöö tugevdamine maapiirkonnas. Võtmeküsimuseks on elanikkonna aktiviseerimine oma piirkonna elukeskkonna parendamise nimel ning igakülgset soodustada omaalgatuslikke ühistegemisi piirkonna arendamisel. Meetme rakendamine aitab kaasa maapiirkondades sotsiaalsele suhtlemisele ja seeläbi rahvaarvu vähenemise pidurdamisele.

Spetsiifilised eesmärgid:

Suurendada kogukonna teadlikkust piirkonna traditsioonidest, väärtustest ja omapärasest.

Suurendada läbi erinevate põlvkondade piirkonna väärtuste säilimist (nt. rahvuslik käsitöö, kodu-uurimine jms).

Arendada kogukondade teadlikkust läbi kogemuste saamise.

Suurendada kogukondade aktiivsust ja omaalgatust läbi aktiivsete tegevuste (nt talgud, üritused, koolitused, võistlused jms).

3. Toetatavad tegevused

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldused:

Kohalike ühenduste sisemine tugevdamine ja teadlikkuse suurendamine (koolitus- ja infopäevad, kursused, seminarid jms.).

Kogemuste saamine ja vahetus erinevatelt partneritelt (õppereisid, võistlused, festivalid jms).

Koduloo uurimine, ajaloo talletamine ja legendide kogumine.

Kohaliku tähtsusega ürituste korraldamine (külapäevad, piirkondlikud üritused jms).

Heakorratööde ja talgute korraldamine.

Rahvusliku käsitöö propageerimine, käsitöövõtete ja oskuste edasiandmine, näiteks: sepiused, käsitöö, rahvariided jne (koolitused, kursused, näitused, üritused jms.).

Rahvaspordi propageerimine (üritused, võistlused jms.).

Abikõlblikud kulud:

mitterahaline omafinantseering kuni 10% abikõlblike kulude maksumusest (MTÜ-d ja SA-d).

projekti kontekstis olulise tähtsusega ja mõistlikud kulud. projektijuhtimine põhjendatud juhtudel kuni 10% projekti üldmaksumusest.

tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus, kui taotleja on käibemaksukohuslane.

tegevuse või investeeringu käibemaksuga maksumus, kui taotleja ei ole käibemaksukohuslane.

põhjendatud juhul toetatava objekti tähistamiseks vajalik nõutav sümbolika.

vabatahtlik tasustamata töö kuni 10% abikõlblike kulude maksumusest (MTÜ-d, SA-d).

Kasutatud seadme ostmise on abikõlblik, kui toetus taotleb MTÜ või SA ning kui seadme ostmiseks ei ole saadud toetust riigieelarvest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi. Seadme hind on uue samalaadse seadme hinnast oluliselt madalam. Seadme eeldatav kasutusajaga on vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Abikõlblikud kulud peavad olema põhjendatud, selged, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekad ja

vajalikud tegevuse eesmärgi saavutamiseks. Taotleja tagab kasutatava toetuse otstarbekaks ja säästlikult kasutamise.

Meetme raames ei ole toetatavad:

investeeringud;

maa ja olemasoleva ehitise ostmise ja liisimise kulud; käibemaks juhul, kui taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist „Käibemaksuseaduse“ alusel või kui taotleja on kohalik omavalitsusüksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 71 lõike 3 punkti a tähenduses;

tolli-, sisseveo- ja muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse ja kustutatakse mingil muul moel ning, mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist või, mis on ebaproportsionaalselt suur kulutus tegevus mis tahes osale;

sularahamaksud; riigilõiv, teenustasu pangatoimingute eest, tagatismakse, intress ja muu finantsteenusega seotud kulu;

õigus- ja raamatupidamisteenuse eest tasumiseks tehtud kulud;

amortisatsioonikulud; viivised, trahv, finantskaristus ja kohtumenetluse korral menetluskulud;

kulutused stipendiumile, annetustele ja kingitustele; erisoodustusest „Tulumaksuseaduse“ § 48 lõike 4 mõistes tasutatav maks;

eksperti või projektijuhi töötasu, sealhulgas sotsiaal- ja tulumaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed, kui ekspert või projektijuht on avalik teenistuja või riigi või kohaliku omavalitsuse hallatava asutuse töötaja, kelle tööülesanded on sarnased toetatava tegevusega;

kulud, mis on seotud liisingulepingu sõlmimisega, intressidega, kindlustusega jms.;

kohaliku omavalitsusüksuse ülesande asendamiseks tehtud kulud;

muud kulud, mis ei ole tegevuse või investeeringuobjektiga otseselt seotud;

projekti elluviimisega seotud üldkulud, va projektijuhi tasu, sotsiaal- ja tulumaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed;

kulud, mis on vastuolus nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikliga 71 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 artiklis 55 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega.

projekti elluviimisega seotud üldkulud;

projekti elluviimisega seotud projektijuhi tasu, mille maksumus ületab 20% projekti abikõlblikest kuludest, kui taotlejaks on MTÜ või SA;

investeeringu tegemine ei ole abikõlblik, kui projektitoetust taotleb seltsing.

4. Meetme sihtgrupp

Taotlejateks võivad olla:

mittetulundusühingud (MTÜ) ja sihtasutused (SA); seltsingud;

kohalikud omavalitsused;

ettevõtjad.

5. Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus. Toetatavad tegevused ja nende seos strateegiaga

Meedet on vajalik rakendada peamiselt piirkonna elanike ja kogukondade aktiivsuse suurendamiseks. Senised võimalused maapiirkondades sellelaadseteks tegevusteks on olnud üsna kardinad ja peamiselt just ressursside ebapiisavuse tõttu. Otse-

ne seos tuleb välja elukeskkonna parandamise valdkondlikult SWOT-analüüsist. (Strateegias alapeatükk 4.7 Kokkuvõtte tegevusgrupi piirkonna probleemidest ja vajadustest, peatükk 5 strateegilised valikud, 5.2 Prioriteetid).

6. Viide teljele, mille eesmärkide saavutamisele strateegia meetme rakendamine enim kaasa aitab

3.telg – Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine.

7. Viide nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 sätestatud artikli numbrile, mis käsitleb asjaomast meetme, ning meetme kood komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 II lisa kohaselt.

Külade uuendamine ja arendamine, artikkel 52, kood 322.

Koolitus ja teavitamine, artikkel 58, kood 331.

Oskuste omandamine ja elavdamine, et koostada kohaliku arengu strateegia ja seda arendada, 59, kood 341 (projektijuhtimise tasu on lubatud kuni 15% taotluse abikõlblikest kuludest).

8. Viide arengukava meetmele juhul kui strateegia meetme sellega kattub

Ei kattu.

9. Saavutatavad indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori tüüp	Indikaator	Eesmärk 2007-2013
Väljundnäitajad	Rahastatavate projektide arv kokku	200
	Toetatavate algatusgruppide arv	250
	Toetatud koostööprojektide arv	50
	Oskuste omandamise tegevustes osalejate arv	200
	Kogukondade teadlikkuse suurenemine	5% tegevuspiirkonna elanikkonnast
Tulemusnäitajad	Edukate koolituste arv	50
	Loodud töökohad	5
	Ajaloo säilitamine (uurimistöde arv, säilituste arv)	100
	Korraldatud ürituste arv	60
Mõjunäitajad	Heakorratatud objektide arv	60
	Kaasnevad loodavad töökohad	5

10. Nõuded taotlejale ja toetuse saajale

Taotleja peab vastama Põllumajandusministri 21.09.2012 määruse nr 75 §29 lõige 2 punktides 1.–8. toodud nõuetele.

Taotleja vastab projektitoetuse saamiseks esitatavatele nõuetele, kui:

ta on seltsing ja seltsinguleping on sõlmitud kirjalikult vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest;

ta vastab asjakohases põllumajandusministri määruses toetuse saamiseks taotlejale sätestatud nõuetele, kui strateegia meetme vastab arengukavas nimetatud meetmele. Muudel juhtudel peab projektitoetuse taotleja vastama nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 maaelu arengu toetuste kohta sätestatud nõuetele ning riigiabi reeglite tulenevatele nõuetele; tal ei ole taotluse esitamise ajal riikliku maksu maksuvõlga või riikliku maksu maksuvõla tasumine on ajatatud.

MTÜ ARENDUSKOJA STRATEEGIA ALUSEL RAKENDUVAD MEETMED 2013

MEEDE 1.2. Seltsitegevuse, spordi ja kultuuripärandi väärtustamine läbi omaalgatusliku tegevuse

Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud tasatud ajakava kohaselt;

ta ei ole saanud ega taotle samal ajal sama tegevuse või investeeringuobjekti kohta toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi;

ta on saanud varem toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, ja tagasimaksmisele kuulunud summa on tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksamise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas; tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole tehtud pankrotiotsust;

tähtajaliselt asutatud projektitoetuse taotleja puhul ei ole see tähtaeg lühem kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksimisest;

taotleja on kohustatud enne projekti hindamiseks esitamist läbima konsultatsiooni MTÜ Arenduskoda juhatase poolt määratud piirkondliku LEADER nõustaja juures.

taotleja on kohustatud esitama projekti kuludeklaratsioonid ja seirevormi MTÜ Arenduskodale projektiseire teostamiseks.

Dokumendid, mida taotleja peab esitama:

PM 21.09.2012 määruse nr 75 §37 lõige 3 määratud vormikohane projektitaotlus (lisa 6).

Projektkirjeldus (projekti, projekti asukoht, projekti kokkuvõte, projekti kasusaajad (nimetada nii otsesed kui kaudsed) koos tulemuste kirjeldusega, seotud projektid (nii need, mis on viinud käesoleva projektini, hetkel käimasolevad projektid ning võimalikud kavandatavad projektid) või ka projekti elluviimiseks tehtud eeltööde kirjeldus, projekti eesmärk või eesmärgid, probleemide kirjeldus, mida antud projekt aitab leevendada või lahendada, projekti tegevused loogilises järjekorras, projekti ajakava, projekti eelarve (tegevused, kogused, ühikud, hind), toetuse suurus, omafinantseering (rahaline või mitterahaline), kaasfinantseering, projekti seos LEADER piirkonna strateegia eesmärkide täitmisega, projekti jätkusuutlikkus, projekti elluviimise riskid).

Seadusjärgse esindusõigusega isiku puhul tema volitusi tõendav volikirj.

PM 21.09.2012 määruse nr 75 lisa 8 toodud vormi kohane teatis jooksval majandusaastal ja kahel eelmisel majandusaastal vähese tähtsusega abi saamise kohta, kui taotletakse projektitoetust, mis on käsitatav vähese tähtsusega abina kolmanda telje eesmärkide saavutamiseks või nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 20 punkti a alapunktis v ning punkti b alapunktides iii ja iv sätestatud toetust.

Ärakiri kohaliku tegevusgrupi kinnitusest, välja arvatud juhul, kui projektitoetuse taotleja on kohalik tegevusgrupp. Äriühingu puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud majandusaasta aruande või kontserni puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud majandusaasta konsolideeritud aruande ärakiri, kui nimetatud aruanded ei ole esitatud äriregistrisse.

Ettevõtja puhul, kes taotluse esitamise ajaks ei ole raamatupidamise seaduse kohaselt pidanud koostama majandusaasta aruannet, tegevus-, bilansi- ja kasumiaruande ärakiri või raamatupidamisregistrite alusel koostatud tulude ja kulude koonddokumendi ärakiri.

PM 21.09.2012 määruse nr 75 § 33 lõigetes 1 (kui tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot) ja 5 (kui tegevuse või investeeringu maksumus ületab 1000 eurot ning kui projektitoetuse taotleja on kohalik tegevusgrupp ja hinnapakkuja on sama kohaliku tegevusgrupi juhatase liige või tegevjuht või kohaliku tegevusgrupi juhatase liige või tegevjuht on hinnapakkuja osanik, aktsionär või tulundusühistu liige või juhatase või nõukogu liige) nimetatud juhul vähemalt kolme pakkuja hinnapakumuse ärakirjad ning § 33 lõikes 2 (kui tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ei ületa 5000 eurot või kui asjaomases valdkonnas on ainult üks teenuse või töö pakkuja või kauba müüja) nimetatud juhul vähemalt ühe pakkuja hinnapakumuse ärakiri või kavandatava tegevuse eeldatav maksumuse arvestus kululike kaupa.

Projektitoetuse saaja (MTÜ, SA) esitab kasutatud seadme ostmise korral PRIA-le seadme müüja kinnituskirja selle kohta, et seadme ostmiseks ei ole pakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Mittetulundusühing või sihtasutuse puhul kasutatud

seadme ostmise ja kapitalirendile võtmise korral ärakiri hinnapakumusest, millel kajastub uue samalaadse seadme hind.

Seltsingu puhul ärakiri seltsingulepingust ja seltsinglaste nimekirja.

Vajadusel muud tõendavad dokumendid.

Taotleja peab esitama MTÜ-le Arenduskoda toetuse taotluse, projektkirjelduse ja muud lisad kahes eksemplaris paberaknõudel (ühe saab tagasi koos kinnituskirja või äraütleva vastusega, teine jääb Arenduskoda arhiivi) ja elektroonselt aadressil arenduskoda@arenduskoda.ee.

11. Toetuse maksimaalsed suurus ja määrad

Maksimaalsed toetuse määrad: mittetulundusühingutel, sihtasutustel, seltsingutel ja kohalikel omavalitsustel kuni 90% projekti abikõlbulike kulude maksumusest, ettevõtjatel kuni 60% projekti abikõlbulike kulude maksumusest.

Maksimaalne toetussumma: ühe taotleja kohta ei ületa 200 000 eurot strateegiaajaperioodil.

Aastane toetussumma taotleja kohta ei ületa 13 000 eurot.

Toetussumma projekti kohta ei ületa 6 400 eurot.

Toetuseks taotletav minimaalne summa projekti kohta on 640 eurot.

12. Taotluste menetlemine

Taotluste hindamise protseduur:

Aastas kuulutatakse välja vähemalt üks taotlusvoor. 8 nädalat enne taotluste esitamise tähtaega kuulutatakse voor välja ja teavitatakse piirkonda. Hiljemalt 2 nädalat pärast taotluste pingerea kinnitamist juhatuses esitatakse nimekirja PRIA-sse. Taotlusi hindab selleks otstarbeks moodustatud hindamiskomisjon. Taotlusi hinnatakse juhatuses kinnitatud hindamiskriteeriumide alusel. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused. Eelkõige hinnatakse järgmist:

- millisel määral suurendab projekt piirkonna elanike omaalgatust, aktiivsust ja sotsiaalset suhtlemist;
- millisel määral on taotleja ja projekt jätkusuutlikud;
- kui suur on kasusaajate hulk;
- eelistatud on traditsioonide, piirkonna eripära säilimine tegevuste arendamisel ja ürituste korraldamisel;
- eelarve optimaalsust.

STRATEEGIA MEEDE 2.1. Ettevõtluse arendamise toetus

1. Meetme nimetus

ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE TOETUS

2. Meetme eesmärk

Meetme üldeesmärgiks on tegevusgrupi piirkonna ettevõtluse ja ettevõtluskeskkonna arendamine. Võtmeküsimuseks on maapiirkonnas ettevõtlusaktiivsuse suurendamine ja seeläbi ettevõtluskeskkonna parendamine uute tehnoloogiate, ressursside säästliku kasutamise ning uute teenuste ja toodete rakendamise läbi. Meetme rakendamine aitab kaasa maapiirkondade ettevõtluse mahajäämuse pidurdamisele, töökohtade loomisele ja majanduskeskkonna paindlikumaks muutmisele. Meetme rakendamine aitab kaasa tegevusgrupi piirkonna jätkusuutlikkuse tagamisele.

Spetsiifilised eesmärgid:

Ettevõtluse arendamine.
Uute lahenduste leidmine erinevate teenuste ja toodete arendamiseks.

Maapiirkonna ettevõtluskeskkonna säilitamine, taastamine ja parendamine eelkõige uute tehnoloogiate ja ressursside säästlikku kasutamise läbi.

Ettevõtlusaktiivsuse tõstmine.

Uute töökohtade loomine.

3. Toetatavad tegevused

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldused:

Koolitused (valdkonnad näiteks nagu raamatupidamine, turu-uuringud, seadusandlus, täiend- ja ümberõpe jms).

Projekteerimine.

Ettevõtete seadmete kaasajastamine.

Alternatiivse energia tootmise ja tasuvuse analüüs.

Olemasolevate ruumide, ehitiste, infrastruktuuri rajatiste rekonstrueerimine.

Patenteerimine ja tootearendus.

Turundus ja reklaami alaste tegevuste teostamine.

Ettevõtluse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku

tegevuse suunas (alternatiivsete tegevuste soodustamine), tööstuslikus ja militaaraladel kasutusel olnud maa-alade ja rajatiste kasutusele võtt uutes ettevõtluse suunatud funktsioonides.

Keskonda risustavate hoonete lammutamine.

Abikõlbulikumad kulud:

Investeeringud;

ehitustegevus *Ehitusseaduse* mõistes;

projekteerimistöid ja muud investeeringuid ettevalmistavad tegevused (projektitoetuse saaja on kohustatud tagama ettevalmistava projekti lõpliku elluviimise viie aasta jooksul arvates ettevalmistava projekti kohta PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksimisest);

infrastruktuuri investeeringud (elektrivarustus, veevarustus ja kanalisatsioon, telekommunikatsioon ning teed) 60% toetuse määraga;

mootorsõiduki liisimise või soetamise kulud;

projekti kontekstis olulise tähtsusega ja mõistlikud kulud. tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus, kui taotleja on käibemaksukohuslane.

tegevuse või investeeringu käibemaksuga maksumus, kui taotleja ei ole käibemaksukohuslane.

põhjendatud juhul toetatava objekti tähistamiseks vajalik nõutav sümboolika.

omanikujärelevalve, muinsuskaitsele järelevalve või teiste valdkondade järelevalve tegemise maksumus kuni 3% tegevuse või investeeringu maksumusest.

Abikõlbulikumad kulud peavad olema põhjendatud, selged, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekad ja vajalikud tegevuse eesmärgi saavutamiseks. Taotleja tagab kasutatava toetuse otstarbeka ja säästliku kasutamise.

Meetme raames ei ole toetatavad:

vabatahtliku tasustamata töö tegemine;

maa ja olemasoleva ehitise ostmise ja liisimise kulud;

käibemaks juhul, kui taotlejal on võimalik taotleda selle

tagastamist „Käibemaksuseaduse“ alusel või kui taotleja on kohalik omavalitsusüksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 71 lõike 3 punkti a tähenduses;

tolli-, sisseveo- ja muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse ja kustutatakse mingil muul moel ning, mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist või, mis on ebaproportsionaalselt suur kulutus tegevus mis tahes osale;

sularahamaksed;

riigilõiv, teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja muu finantsteenusega seotud kulu;

õigus- ja raamatupidamisteenuse eest tasumiseks tehtud kulud;

amortisatsioonikulud;

viivised, trahv, finantskaristus ja kohtumenetluse korral menetluskulud;

kulutused stipendiumile, annetustele, auhindadele ja kingitustele;

erisoodustusest „Tulumaksuseaduse“ § 48 lõike 4 mõistes tasutav maks;

eksperdi või projektijuhi töötasu, sealhulgas sotsiaal- ja tulumaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed;

sõiduauto või muu mootorsõiduki ostmise kulud, välja arvatud sellise mootorsõiduki, sh rändkaupluseauto ostmise kulud, mille sihtotstarve on tegevusgrupi tegevuspiirkonnas elanikele teenuste osutamine ning kui toetust taotleb ettevõtja;

kulud, mis on seotud liisingulepingu sõlmimisega, intressidega, kindlustusega jms.;

liisingumakse, kui asja omandiõigus ei ole hiljemalt viie aasta möödudes arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksimisest läinud üle projektitoetuse saajale;

kohaliku omavalitsusüksuse ülesande asendamiseks tehtud kulud;

asendusinvesteeringu kulud;

muud kulud, mis ei ole tegevuse või investeeringuobjektiga

MTÜ ARENDUSKOJA STRATEEGIA ALUSEL RAKENDUVAD MEETMED 2013

otseselt seotud;

projekti elluviimise seotud projektijuhi tasu, kui taotleja on kohalik omavalitsusüksus, ettevõtja või kohalik tegevusgrupp, va rahvusvahelise koostööprojekti elluviimise seotud projektijuhi tasu;

kulud, mis on vastuolus nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikliga 71 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 artiklis 55 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega;

projekti elluviimisega seotud üldkulud;

projekti elluviimise seotud projektijuhi tasu, mille maksumus ületab 20% projekti abikõlblikest kuludest, kui taotlejaks on MTÜ või SA;

4. Meetme sihtgrupp

Taotlejateks võivad olla:

tegutsevad mikro- ja väikeettevõtjad*

alustavad ettevõtjad

MTÜ Arenduskoda

MTÜ-d ja SA-d.

* Mikroettevõtte on ettevõtte, kelle taotluse esitamise aastale rabelt eelnenud kabel järjestikuse majandusaastast vähemalt ühel on: keskmine töötajate arv 0–9 (9 kaasa arvatud); aastakäibe või aastabilansi kogumahi väiksem või võrdne summaga 2 000 000 eurot.

5. Strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus. Toetatavad tegevused ja nende seos strateegiaga

Meedet on vajalik rakendada peamiselt tegevusgrupi piirkonna ettevõtluse arendamise eesmärgil. Sensed võimalused maapiirkondades sellelaadseteks tegevusteks on olnud üsna kasinad ja peamiselt just ressursside ebapiisavuse tõttu. Rakendunud ettevõtlustoetused ei soodusta mikro- ja väikeettevõtluse teket. Otsene seos strateegiaga tuleb välja valdkondlikust SWOT-analüüsist. (strateegias alapeatükk 4.7 Kokkuvõtte tegevusgrupi piirkonna probleemidest ja vajadustest, peatükk 5 strateegilised valikud, 5.2 Prioriteetid).

6. Viide teljele, mille eesmärkide saavutamisele strateegia meetme rakendamine enim kaasa aitab

3.telg – Maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine.

7. Viide nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 sätestatud artikli numbrile, mis käsitleb asjaomast meetmet, ning meetme kood komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 II lisa kohaselt.

Mikroettevõtete rajamis- ja arendamistoetus, artikkel 54, kood 312.

Mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas, art 53, kood 311

Turismi soodustamine, artikkel 55, kood 313.

Koolitus ja teavitamine, artikkel 58, kood 331.

8. Viide arengukava meetmele juhul kui strateegia meede sellega kattub

Ei kattub.

9. Saavutatavad indikaatorid ja sihttasemed

tüüp	2007-2013	
Väljund-näitajad	Toetust saanud ettevõtjad (sh põllumajandus-ettevõtjad eraldi)	Programmiperioodi jooksul 50
	Koolitus- ja teabepäevi aastas	Aastaks 2013 - 10
	Koolitus- ja teabepäevadel osalejate arv	Aastaks 2013 - 500
	Toetatud noorte ettevõtjate arv	15
	Tehud investeeringute maht	3 miljonit krooni aastas
	Toetatud koostööprojektide arv	10
	Toetatavate maaturismitegevuste arv	20
Tulemus-näitajad	Õppe edukalt läbinute arv	200
	Ettevõtete arv, kes toodavad uusi tooteid või kasutavad uusi tootmisviise	Programmiperioodi jooksul 6
	Toetatavate ettevõtete mittepõllumajandusliku tegevuse lisandväärtuse kasv	10% aastas
	Täiendav turistide ja külalistajate arv	+10%
	Paranenud teenustest kasu saav maarahvastik	28 600
Mõju-näitajad	Elukestvas õppes osaleva täiskasvanud elanikkonna osakaal	Aastaks 2013 –1%
	Loodavad töökohad	15

10. Nõuded taotlejale ja toetuse saajale

Taotleja peab vastama Põllumajandusministri 21.09.2012 määruse nr 75 §29 lõige 2 punktides 2.–8. toodud nõuetele.

Taotleja vastab projektitoetuse saamiseks esitatavatele nõuetele, kui:

ta vastab asjakohases põllumajandusministri määruses toetuse saamiseks taotlejale sätestatud nõuetele, kui strateegia meede vastab arengukavas nimetatud meetmele.

Muudel juhtudel peab projektitoetuse taotleja vastama nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 maaelu arengu toetuste kohta sätestatud nõuetele ning riigiabi reeglitest tulenevatele nõuetele;

tal ei ole taotluse esitamise ajal riikliku maksu maksuvõlga või riikliku maksu maksuvõla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud tasutud ajakava kohaselt;

ta ei ole saanud ega taotle samal ajal sama tegevuse või investeeringuobjekti kohta toetust riigielarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi;

ta on saanud varem toetust riigielarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi või vähese tähtsusega abi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, ja tagasimaksmisele kuulunud summa on tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas;

tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole tehtud pankrotiotsust;

tähtajaliselt asutatud projektitoetuse taotleja puhul ei ole see tähtaeg lühem kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest;

ettevõtja ei ole majanduslikes raskustes;

taotleja on kohustatud enne projekti hindamiseks esitamist läbima konsultatsiooni MTÜ Arenduskoda juhataja poolt määratud piirkondliku LEADER nõustaja juures.

taotleja on kohustatud esitama projekti kuludeklaratsioonid ja seirevormi MTÜ Arenduskodale projektiseire teostamiseks.

Dokumendid, mida taotleja peab esitama:

PM 21.09.2012 määruse nr 75 §37 lõige 3 määratud vormikohane projektitaotlus (lisa 6).

Projektkirjeldus (projekti nimi, projekti asukoht, projekti kokkuvõtte, projekti kasusaajad (nimetada nii otsesed kui kaudsed) koos tulemuste kirjeldusega, seotud projektid (nii need, mis on viinud käesoleva projektini, hetkel käimasolevad projektid ning võimalikud kavandatavad projektid) või ka projekti elluviimiseks tehtud eeltööde kirjeldus, projekti eesmärk või eesmärgid, probleemide kirjeldus, mida antud projekt aitab leevendada või lahendada, projekti tegevused loogilises järjekorras, projekti ajakava, projekti eelarve (tegevused, kogused, ühikud, hind), toetuse suurus, omafinantseering (rahaline või mitterahaline), kaasfinantseering, projekti seos LEADER piirkonna strateegia eesmärkide täitmisega, projekti jätkusuutlikkus, projekti elluviimise riskid).

Äriplaanivorm, mis on kinnitatud MTÜ Arenduskoda juhataja poolt. MTÜ-d, SA-d ja kohalikud omavalitsused esitavad samuti äriplaanide vormil täites lahtrid, mida on võimalik antud juhul täita.

Seadusjärgse esindusõiguseta isiku puhul tema volituse tõendav volikirj.

Äriühingu puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud majandusaasta aruande või kontserni puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud majandusaasta konsolideeritud aruande ära kirjaliku, kui nimetatud aruanded ei ole esitatud äriregistrisse.

Füüsilisest isikust ettevõtja puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta bilansi ja kasumiaruande ära kirjaliku või raamatupidamise seaduse kohaselt kassapõhise raamatupidamise arvestust pidava taotleja puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kalendriaasta kohta esitatud residendist füüsilise isiku ettevõtlusest saadud tulu deklareerimise vormi E Maksu- ja Tolliameti kinnitatud ära kirjaliku.

Ettevõtja puhul, kes taotluse esitamise ajaks ei ole raamatupidamise seaduse kohaselt pidanud koostama majandusaasta aruannet, tegevus-, bilansi- ja kasumiaruande ära kirjaliku või raamatupidamisregistrite alusel koostatud tulu ja kulude koonddokumendi ära kirjaliku.

PM 21.09.2012 määruse nr 75 lisa 8 toodud vormi kohane teatis jooksval majandusaastal ja kahel eelmisel majandusaastal vähese tähtsusega abi saamise kohta, kui taotlejaks on projektitoetus, mis on käsitatav vähese tähtsusega abina kolmanda telje eesmärkide saavutamiseks või nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 20 punkti a alapunkti v ning punkti b alapunktides iii ja iv sätestatud toetust.

Ära kirjaliku tegevusgrupi kinnitusest, välja arvatud juhul, kui projektitoetuse taotleja on kohalik tegevusgrupp.

PM 21.09.2012 määruse nr 75 § 33 lõigetes 1 (kui tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ületab 5000 eurot) ja 5 (kui tegevuse või investeeringu maksumus ületab 1000 eurot ning kui projektitoetuse taotleja on kohalik tegevusgrupp ja hinnapakkuja on sama kohaliku tegevusgrupi juhataja liige või tegevjuht või kohaliku

tegevusgrupi juhataja liige või tegevjuht on hinnapakkuja osanik, aktsionär või tulundusühistu liige või juhataja või nõukogu liige) nimetatud juhul vähemalt kolme pakkuja hinnapakumuse ära kirjaliku ning § 33 lõikes 2 (kui tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ei ületa 5000 eurot või kui asjaomases valdkonnas on ainult üks teenuse või töö pakkuja või kauba müüja) nimetatud juhul vähemalt ühe pakkuja hinnapakumuse ära kirjaliku või kavandatava tegevuse eeldatav maksumuse arvestus kululiikide kaupa.

Ehitise puhul chitusloa või kohaliku omavalitsuse üksuse kirjaliku nõusoleku ära kirjaliku, kui see on nõutav chitusseaduse kohaselt.

Ehitise puhul ära kirjaliku chitusprojekti joonistest ehitise üldvaadete kohta koos asendiplaani ja chitusprojekti selletuskirjaga.

Ära kirjaliku dokumendist, mis tõendab, et kavandatav ehitise, mida ehitatakse või kuhu inventar või seade paigaldatakse, või mootorsõiduk, kuhu seade paigaldatakse, kuulub taotleja omandisse või on antud taotlejale õiguslikul alusel kasutamiseks vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest, ning hoone püstitamise korral kuulub selle alune maa taotleja omandisse või on sellele taotleja kasuks seadud hoonestusõigus vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Ettevõtja puhul taotluse esitamise aastale eelnenud majandusaasta seisuga põhivara nimekirja või põhjendatud juhul väljavõtte nimekirjast, kui taotlejaks on taotletav tegevuse investeeringu tegemiseks. Põhivara nimekirja peab kajastama andmeid põhivara soetamise aasta ning põhivara soetamis- ja jääkväärtuse kohta.

Projektitoetuse saaja (MTÜ, SA) esitab kasutatud seadme ostmise korral PRIA-le seadme müüja kinnituskirja selle kohta, et seadme ostmiseks ei ole pakkuja varem saanud toetust riigielarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi.

Mittetulundusühingu või sihtasutuse puhul kasutatud seadme ostmise ja kapitalirendile võtmise korral ära kirjaliku hinnapakumusest, millel kajastub uue samalaadse seadme hind.

Vajadusel muud tõendavad dokumendid.

Taotleja peab esitama MTÜ-le Arenduskoda toetuse taotluse, projektkirjelduse ja muud lisad kahes eksemplaris paber kandjal (ühe saab tagasi koos kinnituskirja või ära ütleva vastusega, teine jääb Arenduskoda arhiivi) ja elektroonselt aadressil arenduskoda@arenduskoda.ee.

11. Toetuse maksimaalsed suurused ja määrad

Maksimaalsed toetuse määrad: Kohalikel omavalitsustel ja MTÜ-del ning SA-del kuni 90% lubatud investeeringu abikõlblike kulude maksumusest, ettevõtjatel kuni 60% lubatud investeeringust abikõlblike kulude maksumusest.

Infrastruktuuriinvesteeringute korral (elektrivarustus ja kanalisatsioon, telekommunikatsioon ning teed) toetuse määr kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest.

Maksimaalne toetussumma: ühe taotleja kohta ei ületa 200 000 eurot strateegiaperioodil.

Toetuseks taotletava summa minimaalne suurus on 3 800 eurot.

Maksimaalne toetussumma projekti kohta kuni 38 000 eurot ühes voorus.

Ettevõtlusele suunatud tegevuse puhul on meede käsitletav vähese tähtsusega abina ja allub vähese tähtsusega abi reeglitele.

12. Taotluste menetlemine

Taotluste hindamise protseduur:

Aastas kuulutatakse välja vähemalt üks taotlusvoor. 8 nädalat enne taotluste esitamise tähtaega kuulutatakse voor välja ja teavitatakse piirkonda. Hiljemalt 2 nädalat pärast taotluste pingerea kinnitamist juhataja esitatakse nimekirja PRIA-sse. Taotlusi hindab selleks otstarbeks moodustatud hindamiskomisjon. Komisjoni võib kaasata eksperte. Taotlusi hinnatakse juhataja kinnitatud hindamiskriteeriumide alusel. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused. Eelkõige hinnatakse järgmist:

- hinnatakse koolitatavate sihtgruppi, sh tehakse eelistusi noortele, raskustesse sattunud ja väikeettevõtjatele;
- hinnatakse koolitusteemade olulisust;
- hinnatakse lektorite taset ja valdkondi;
- eelistatakse ühistegevust;
- eelistatakse uusi töökohti kaasatoovaid projekte;
- innovatiivsema investeeringu tegemiseks toetust taotlevad ettevõtted;
- eelistatakse olemasolevate objektide uuendamist;
- projekti tegevuste ja investeeringute äriplaan teostatavust;
- eelarve optimaalsust.

ARENDUSKOJA TÖÖKORRAD

KINNITATUD
MTÜ Arenduskoja juhatuse
otsus nr 4
26. oktoober 2012. a
Lisa 2

Projektitoetuse taotluste kinnitamise taotluse menetlemisega seotud dokumentide registreerimine ja säilitamine

1. MTÜ Arenduskoja tegevpersonal avalikustab tegevuspiirkonna elanikele kättesaadavates väljaannetes (Virumaa Teataja, Järva Teataja, Sõnumitooja ja liikmesomavalitsuste infolehed) ning oma veebilehel (arenduskoda.ee) teabe projektitaotluse vastuvõtutaja ja projektitaotluse kinnitamise tingimuste kohta vähemalt kaheksa nädalat enne projektitaotluse vastuvõtutaja algust.
2. MTÜ Arenduskoja LEADER taotlusvooru ei võeta vastu projektitaotlusi, mis pole läbinud eelnõustamist MTÜ Arenduskoja juhatuse poolt

- kinnitatud nõustajate nimekirjas oleva projektinõustaja juures.
3. Taotleja esitab arenduskojale taotluse koos kõigi vajalike dokumentidega kahes eksemplaris paberkaandjal (üks jääb Arenduskoja arhiivi ja teine tagastatakse taotlejale pärast Arenduskoja juhatuse taotluse kinnitamise või mittekinnitamise otsuse tegemist) ja ühes eksemplaris digitaalsel andmekandjal (CD, DVD, mälupulk vms) või e-posti teel. Elektroonselt esitatud taotlus koos lisadega on vajalik hindamisprotseduuri efektiivsuseks ja kiiremaks läbiviimiseks.
 4. Taotluse hindamiseks mittekvalifitseerunud taotlused tagastatakse taotlejale ning nende koopiad Arenduskoja arhiivis ei säilitata.
 5. Projektitoetuse taotluse menetlemisega seotud dokumente projektitoetuse taotlejale ei tagastata. Nimetatud dokumente säilitab Arenduskoda kuni 2025. aasta 31. detsembrini.
 6. MTÜ Arenduskoda regist-

- reerib kõik laekunud taotlused projektitaotluste laekumise järjekorras ja säilitab paberkaandjal taotlused füüsiliselt Arenduskoja kontoris. Digitaalsed taotlused säilitatakse Arenduskoja digitaalsel andmekandjal.
7. MTÜ Arenduskoda väljastab taotluse laekumise kohta taotluse esitajale projektitaotluse laekumise tõendi, kuhu on märgitud taotluse
 - registreerimise number
 - vastuvõtmise kuupäev ja kellaeg
 - taotleja nimi
 - esitaja nimi
 - projekti nimi
 8. Projektitaotluse laekumise tõendi koopia säilitatakse Arenduskojas esitatud taotluse ja selle lisade koopiate juures.
 9. Taotluste vastuvõtja teeb esmase kontrolli taotluses esitatud andmete ja esitatud dokumentide kohta.
 10. Taotluse ja selle juurde kuuluvate lisade kohta täidab tegevjuht taotluse vastuvõtmi-

- sel Arenduskoja juhatuse poolt kinnitatud kontroll-lehe, mis lisatakse arenduskojale jääva taotluse koopia juurde.
11. Arenduskoda saadab kirjalikud otsused-kinnituskirjad (sh digiallkirjastatud) taotlejatele 10 tööpäeva jooksul alates otsuste kinnitamise kuupäevast.
 12. Negatiivsetele otsustele mittekinnituskirjadele lisatakse koond hindamisleht ja lühike põhjendus taotluse mitterahastamise kohta.
 13. Juhatuse poolt tehtud taotluste kinnitamisotsuste kinnituskirjad koostatakse kahes eksemplaris, millest üks antakse taotlejale koos projektitaotluse ning kõigi selle lisadega PRIAse viimiseks ja teine, kuhu taotleja kirjutab peale märkuse „Kätte saanud, kättesaaja nimi, kättesaamise kuupäev ja allkiri“ jääb Arenduskojale.
 14. Juhatuse poolt tehtud taotluste mittekinnitamisotsuste mittekinnituskirjad koostatakse kahes eksemplaris, millest üks

- antakse tagasi taotlejale koos projektitaotluse ning kõigi selle lisadega ja teine, kuhu taotleja kirjutab peale märkuse „Kätte saanud, kättesaaja nimi, kättesaamise kuupäev ja allkiri“ jääb Arenduskojale.
15. Dokumentide säilitamine
 - Dokumentide säilitamine toimub vastavalt LEADER määrusele.
 - Arenduskojas säilitatakse kõik hindamisele kvalifitseerunud taotlused (nii kinnitamise otsuse kui ka mittekinnitamise otsusega) koos nõutavate lisadega. Taotlustega seotud dokumendid säilitatakse meetmete lõikes taotlusvoorude kaupa.
 - Taotluse dokumentide topelt ja vahevariandid kuuluvad hävitamisele paberihundi abil.
 16. Arenduskoda tagab huvitatud isikutele seadusega lubatud piires juurdepääsu haldusülesande täitmisel tekkinud avalikule teabele.

KINNITATUD
MTÜ Arenduskoja juhatuse
otsus nr 5
26. oktoober 2012. a
Lisa 3

Projektitaotluste hindamise ja projektitaotluse paremusjärjestuse koostamise organi moodustamine ja töörühma kokukord

1. MTÜ Arenduskoda projektitaotluste hindamise ja projektitaotluse paremusjärjestuse koostamise organiteks on hindamiskomisjonid:
 - Meetmete 1.1, 2.1, 2.2 (kõvad projektid) hindamiskomisjon
 - Meetmete 1.2, 1.3, 1.4 ja 2.3 (pehmed projektid) hindamiskomisjon
2. Hindamiskomisjonide moodustamine
 - Hindamiskomisjonide arvu ja koosseisud kinnitab MTÜ Arenduskoja juhatuse.
 - Hindamiskomisjonis on 7 liiget ja 7 asendusliiget.
 - Hindamiskomisjoni komplekteerimisel järgitakse järgmisi põhimõtteid:
 - * Hindamiskomisjoni kuulub üks esindaja iga liikmesomavalitsuse territooriumilt ja üks liige tegevusgrupi esindajana.
 - * Hindamiskomisjonide moodustamisel jälgitakse, et ko-

- haliku omavalitsuse üksuste esindajate ja riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse osalusega eraõiguslike juriidiliste isikute esindatus nendes on alla 50%.
- * Hindamiskomisjonide koosseisud vaadatakse üle üks kord aastas või vastavalt vajadusele.
 - * Hindamiskomisjonide liikmete nimekiri on avalik.
3. Hindamiskomisjonide töö
 - Eesmärk on hinnata Arenduskoja strateegia meetmetesse esitatud projektitaotlusi ja koostada paremusjärjestus kooskõlas järgmistega dokumentidega:
 - * „Arenduskoja strateegia 2009 – 2013“
 - * Põllumajandusministri määrus 21. september 2012 nr 75
 - * „Projektitaotluse hindamine, sealhulgas projektitaotluste paremusjärjestuse koostamine“
 - * „MTÜ Arenduskoda LEADER projektitoetuste hindamismetoodika ja kriteeriumid“
 - * „Hindamiskomisjoni liikme taandamine projektitaotluse hindamisest“
 - Hindamiskomisjonide töövorm on koosolek, mille valmistab ette tegevjuht.
 - Hindamiskomisjon valib enda liikmete hulgast hindamiskomisjoni esimehe ja vajadusel aseesimehe.
 - Hindamiskomisjoni tööd juhib komisjoni esimees.
 - Hindamiskomisjoni esimeest

- asendab vajadusel aseesimees või komisjoni vanuselt vanim liige.
- Hindamiskomisjoni koosoleku kutsub komisjoni esimehe ettepanekul kokku tegevjuht, teatades kutses koosoleku aja, koha ja päevakorra.
 - Taotlusvooru laekunud taotluste hinnatakse meetmete kaupa, iga meetme kohta peetakse eraldi koosolek.
 - Hindamiskomisjoni koosolekud protokollitakse. Protokollid säilitatakse MTÜ Arenduskoja kontoris vastavalt arhiveerimise nõuetele.
 - Hindamiskomisjoni töö tehnilise teenindamise tagab Arenduskoja tegevpersonal.
 - Hindamiskomisjon on otsustusvõimeline, kui koosolekust võtab osa vähemalt 5 komisjoni liiget.
 - Kui hindamiskomisjoni liikmel ei ole võimalik osaleda koosolekul, teatab ta sellest esimesel võimalusel hindamiskomisjoni esimehele ning hindamiskomisjoni esimees kutsub istungile asendusliikme.
 - Koosolekult puuduv hindamiskomisjoni liige loetakse koosolekul osalenuks, kui ta on saatnud enne koosoleku toimumist hindamiskomisjoni esimehele oma hindamistulemuse elektrooniliselt digiallkirjaga või allkirjastatuna

- paberkaandjal.
- Hindamiskomisjoni koosolekul osaleb tegevjuht ja juhiabi, kelle ülesandeks on komisjoni istungi protokollimine. Nimeetatud isikud ei osale taotluste hindamisel ja paremusjärjestuse moodustamisel.
 - Hindamiskomisjoni istungil võib vaatlejana osaleda Põllumajandusministreeriumi esindaja ja/või PRIA esindaja.
 - Hindamiskomisjoni koosolekud on kinnised.
 - Hindamiskomisjoni esimehel on õigus lisateabe saamiseks komisjoni koosolekule kutsuda pädevaid spetsialiste ja eksperte, kes osalevad koosolekul hääleõiguseta.
 - Hindamiskomisjonil on õigus nõuda vajadusel taotlejalt täiendavaid lisadokumente, küsida selgitusi ja külastada objekte.
 - Soovi korral võib taotleja kuni 5 minuti jooksul tutvustada oma taotlust.
 - 4. Hindamiskomisjoni liikmete ülesanded, kohustused ja vastutus
 - Igal hindamiskomisjoni liikmel on kohustus osaleda hindamiskomisjonid töös ja hinnata kõiki talle hindamiseks suunatud projekte.
 - Hindamiskomisjoni liikmed on kohustatud projektide menetlemisel ja hindamisel järgima

- ja Põllumajandusministri 21. september 2012 nr 75.
- * „Haldusmenetluse seaduse“ § 10 lõigete 1 ja 2 tähenduses seotuse ja isikliku huvi korral komisjoni liige taandab ennast taotlusvooru selle meetme kõikide projektide hindamisest (v.a kui taotlejaks on tegevusgrupp).
 - * Taandamisest teavitab hindamiskomisjoni liige hindamiskomisjoni esimeest ning vastav märge tehakse hindamiskomisjoni koosoleku protokollis.
 - Hindamiskomisjoni liikmel on kohustus jääda projektide hindamisel erapooletuks ja hinnata võimalikult objektiivselt.
 - Hindamiskomisjoni liikmel on kohustus tagada töö käigus saadud info konfidentsiaalsus.
 - Hinnatavaid projekte või nende osasid on keelatud levitada kolmandatele isikutele.
 - Hindamiskomisjoni liikmel on kohustus mitte kasutada talle töö käigus teatavaks saanud infot ebaausatel või ebaetilistel eesmärkidel.
 - Hindamiskomisjoni liikme tööd ei tasustata, vaid motiveeritakse muul viisil (tasuta õppe-motivatsioonireisil osalemine, tasuta koolitused või muud LEADERiga seotud enesetäiendused jms).

* Haldusmenetluse seadust

ARENUSKOJA TÖÖKORRAD

KINNITATUD
MTÜ Arenduskoja juhatus
otsus nr 6
26. oktoober 2012. a
Lisa 4

Projektitaotluse hindamine, sealhulgas projekti-taotluste paremusjärjestuse koostamine

1. Projektitaotluste paremusjärjestuse ettepaneku koostab meetmete lõikes vastav hindamiskomisjon.

2. Hindamiskomisjon esitab projektitaotluste paremusjärjestuse juhatusale, kes teeb eelarve piires paremusjärjestusse seatud taotluste kinnitamise otsuse ja ülejäänud taotluste kinnitamisest keeldumise otsuse.

3. Projektide hindamiskomisjon lähtub oma töös:

- Põllumajandusministri määrusest 21. september 2012 nr 75

- Haldusmenetluse seadusest

- MTÜ Arenduskoja strateegiast 2009–2013

- MTÜ Arenduskoja üldkoosoleku ja juhatus otsustest

- MTÜ Arenduskoja põhikirjast

- Meetmelehtedest ja hindamiskriteeriumitest

4. Menetlemis- ja hindamisprotseduur

- Taotleja esitab arenduskojale taotluse koos kõigi vajalike dokumentidega kahes eksemplaris paberikandjal ja ühes eksemplaris digitaalsel andmekandjal (CD, DVD, mälupulk vms) või e-posti teel.

- MTÜ Arenduskoja LEADER taotlusvooru ei võeta vastu projektitaotlusi, mis pole läbinud eelnõustamist MTÜ Arenduskoja juhatus poolt kinnitatud nõustajate nimekirjas oleva projektinõustaja juures. Taotleja peab eelnõustamisele esitama täidetud taotlusvormi, projektkirjelduse ja äriplaani, kui see on meetmelehes nõutud, kas paberikandjal või elektrooniliselt. Eelnõustamise kontrollitakse taotluse tehnilist vormistust.

- Arenduskoda registreerib kõik laekunud taotlused ja säilitab paberikandjal taotlused füüsiliselt Arenduskoja kontoris. Digitaalsed taotlused säilitatakse Arenduskoja digitaalsel andmekandjal. Arenduskoja tegevpersonal viib 10 tööpäeva jooksul alates taotlusvooru viimasest päevast läbi taotluse tehnilise kontrolli (kontrollitakse vajalike dokumentide olemasolu ja nende korrektsust täitmise). Tehnilise kontrolli teostamiseks võib kasutada ka eksperdi abi.

- Puuduste esinemisel teavitatakse taotlejat sellest e-kirja teel. Selleks võetakse taotlejalt projektitoetuse taotluse esitamisel kirjalik nõusolek.

- Puuduste kõrvaldamiseks antakse taotlejale ühekordselt aega kuni 5 tööpäeva. Olenevalt puuduste sisust võib seda tähtaega pikendada, kuid mitte üle 8 tööpäeva.

- Juhul kui taotleja puuduseid ettenähtud tähtajaks ei kõrvalda, jätab tegevusgrupp taotluse läbi vaatamata, projektitaotlust hindamiskomisjonile ei edastata ning projektitaotlus tagastatakse taotlejale

- Hiljemalt 15 tööpäeva peale taotluste esitamise lõpptähtaega esitab tegevusgrupi tegevpersonal kõik tehniliste puudusteta projektid hindamiskomisjonile hindamiseks.

- Hindamiskomisjoni liikmed saavad projektitaotluste elektroonsete variantidega tutvuda Arenduskoja kodulehel olevas Intranetis ja paberikandjal olevate projektitaotlustega Arenduskojas. Iga hindamiskomisjoni liige saab Intranetti pääsemiseks individuaalsed paroolid, millega süsteemi sisse logida ja projektidega tutvuda. Hindamiskomisjoni liige on kohustatud hoidma oma parooli ainult enda teada.

- Kõik hindamiskomisjoni liikmed tutvuvad taotlustega individuaalselt.

- Hindamiskomisjoni liikmed vaatavad taotlused läbi ja hindavad taotlused 8 tööpäeva jooksul alates taotluste Intranetti ülespanekust.

- Hindamiskomisjoni liikmed hindavad esmalt taotluse vastavust strateegiale ja rakenduskavale ja seejärel vastavalt hindamiskriteeriumitele.

- Hindamiskomisjoni liige esitab oma hindepunktid hindamiskomisjoni esimehele hindamiskomisjoni koosolekul.

- Taotlejal on võimalus taotlust hindamiskomisjoni koosolekul kuni 5 minuti jooksul hindamiskomisjonile tutvustada. Selleks saadab Arenduskoda taotlejatele, kelle taotlusi koosolekul hinnatakse, vähemalt 7 päeva enne koosoleku toimumist taotluses märgitud e-posti aadressil kutse, milles on märgitud koht ja ajavahemik, millal on taotlejal võimalik oma taotlust hindamiskomisjonile tutvustada.

- Taotleja teavitab 2 tööpäeva enne hindamiskomisjoni koosoleku toimumist soovist oma taotlust hindamiskomisjonile tutvustada.

- Hindamiskomisjoni liikmel on õigus pärast taotluste individuaalset hindamist toimival koosolekul oma hindepunkte muuta.

- Saadud tulemuste põhjal koostatakse pingerida (pn 7). Pingerida alusel vormistab hindamiskomisjoni esimees ettepaneku - Arenduskoja juhatusel projekti-taotluste kinnitamiseks või mittekinnitamiseks.

- Arenduskoja juhatus kinnitab otsuse 45 kalendripäeva jooksul alates projektide esitamise tähtaja lõppemisest.

- Arenduskoja juhatus teeb projektitaotluse kinnitamisest keeldumise otsuse, kui:

* taotlus ei vasta kohaliku tegevusgrupi strateegiale ja rakenduskavale;

* taotlus ei vasta hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele;

* rakenduskavas nimetatud strateegia meetmele ettenähtud eelarvevahendeid ei jätku enam ühegi projektitaotluse kinnitamiseks.

- Taotlused rahastatakse vastavalt käesoleva korra punkt 7 „Pingerida moodustumine“ alusel moodustatud pingerida alusel kuni meetme eelarvest ei ole võimalik täismahus rahastada pingerida järgmist taotlust.

- Pingerida eelarvevahendite puudumisel rahastamata jäänud taotlused rahastatakse pingerida alusel kui meetme eelarvesse läheb juurde vahendeid (eelnevate perioodide teostamata jäänud taotlusele eraldatud eelarvete vähenemine seoses kulude vähenemise või osade tegevuste tegemata jätmise või osade tegevuste või kuludokumentide abikõlbmatuteks tunnistamise tõttu, jms).

* Eelnevatest perioodidest vabaksjäänud vahendite meetmesse suunamise otsustab Arenduskoja juhatus enne taotlusvooru algust (vt pn 4.21.1.).

- Arenduskoda saadab kirjalikud otsused-kinnituskirjad (sh digiallkirjastatud) taotlejatele 10 tööpäeva jooksul alates otsuste kinnitamise kuupäevast.

- Negatiivsetele otsustele-mittekinnitamiskirjadele lisatakse koondhindamisleht ja põhjendus taotluse mitterahastamise kohta.

- Taotluste pingerida pannakse üles Arenduskoja kodulehele, kus märgitakse ära taotleja nimi, projekti nimi, toetussumma, kogusumma ja hindepunktid.

- Tegevjuht esitab PRIA-le ärikirja juhatus poolt kinnitatud taotluste nimekirja koos juhatus protokolliga väljavõttega 10 tööpäeva jooksul arvates juhatus poolt taotluste nimekirja kinnitamisest.

- Tegevjuht esitab PRIA-le ärikirja projektitaotluste hindamise protokollidest, milles on märgitud projektitaotluse vastuvõtu-aeg, aeg, millal töörühm hindas projektitaotlust, töörühma koosseis, projektitaotluse hindamise tulemused ja muu oluline teave projektitaotluse hindamisega seotud asjaolude kohta, kahe nädala jooksul arvates projektitaotluse kinnitamise otsuse tegemisest;

5. Hindamiskomisjoni liikmetel ja Arenduskoja juhatusel on õigus külastada projektitaotluse objekte, et kontrollida projektitaotluses oleva info vastavust tegelikkusele.

6. Pingerida moodustumine - Hindamiskomisjoni liikmed hindavad kõiki projekte Arenduskoja juhatus poolt kinnitatud hindamiskriteeriumite alusel. Iga kriteeriumi hinnatakse 10-punkti skaalal, kus 0 on kõige madalam ja 10 kõige kõrgem hinne.

- Iga kriteeriumi lõikes hindamiskomisjoni liikmete antud hind

summeeritakse, korrutatakse kriteeriumi osakaaluga ning seejärel jagatakse hindajate arvuga.

- Kõigi hindamiskriteeriumite kaalutud keskmised summeeritakse ning saadud kogupunktide alusel paigutatakse projektid pingeritta.

- Pingeritta paigutamisel arvestatakse punkte kuni 3 kohta peale koma.

- Võrdsete punktidega projekti puhul asetatakse pingerida ettepoole see projekt, mille omafinantseeringu protsent on suurem.

- Projektidele on kehtestatud lävend 50% maksimumpunktidest. Juhul, kui hindamiskomisjoni liikmete poolt antud hinnete kaalutud keskmine hinne on alla 5 punkti, projektile kinnituskirja ei anta, seda isegi sel juhul, kui meetmes on vabu rahalisi vahendeid. Koondhindamisleht ja selgitus projekti nõrkadest külgedest edastatakse ainult taotlejale, kelle projektitaotlust ei kinnitatakse.

- Arenduskoda saadab positiivsed otsused e-posti teel taotlejatele hiljemalt 10 tööpäeva jooksul arvates juhatus poolt taotluste nimekirja kinnitamist. Taotlejalt võetakse projektitoetuse taotluse esitamisel kirjalik nõusolek e-posti teel teavitamiseks.

- Arenduskoda saadab negatiivsed otsused e-posti teel taotlejatele hiljemalt 10 tööpäeva jooksul arvates juhatus poolt tehtud otsusest.

- Taotleja on kohustatud 40 tööpäeva jooksul pärast Arenduskoja juhatus kinnitamise otsuse tegemist esitama PRIA-le paberikandjal identse projektitaotluse koos nõutavate lisadokumentidega.

7. Meetmete lõikes hindamise põhimõtted

- Meede 1.1 – Kohaliku elukeskkonna arendamise investeeringutoetuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral suurendab investeeringuobjekt piirkonna elukvaliteeti ja elukeskkonna atraktiivsust;

* millisel määral on projekti tulemused jätkusuutlikud;

* eelistatud on investeeringud olemasolevatesse objektidesse;

* kuidas on tõestatud objekti mitmekesisus (funktsionaalsus);

* investeeringu suurus kasusajate kohta (nn. investeeringu efektiivsuse hindamine).

- Meede 1.2 – Seltsitegevuse, spordi ja kultuuripärandi väärtustamine läbi omaalgatusliku tegevuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral suurendab projekt piirkonna elanike omalगतust, aktiivsust ja sotsiaalset suhtlemist;

* millisel määral on taotleja ja projekt jätkusuutlikud;

* kui suur on kasusajate hulk;

* eelistatud on traditsioonide, piirkonna eripära säilimine tegevuste arendamisel ja ürituste

korraldamisel.

- Meede 1.3 – Erinevate elanikegruppide kaasamise toetuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral suurendab projekt piirkonna elanike omalगतust, aktiivsust, sotsiaalset suhtlemist ja erinevate sihtgruppide kaasatust;

* millisel määral on taotleja ja projekt jätkusuutlikud;

* kui suur on kasusajate hulk; eelistatud on sihtgruppide (noored, lapsed, eakad, puuetega inimesed, muukeelsed) poolt esitatavad projektid.

- Meede 1.4 – Piirkonna maine kujundamise toetuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral suurendab projekt piirkonna elanike omalगतust ja aktiivsust;

* millisel määral on taotleja ja projekt jätkusuutlikud;

* kui suur on kasusajate hulk või kui suur on loodavate uute kontaktide arv;

* eelistatud on võimalikult suure piirkonna kaasamine tegevuspiirkonnast.

- Meede 2.1 – Ettevõtluse arendamise toetuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* koolitavate sihtgrupp, sh tehakse eelistusi noortele, raskustesse sattunud ja väikeettevõtjatele;

* koolitusteemade olulisust;

* lektorite taset ja valdkondi;

* eelistatakse ühistegevust;

* eelistatakse uusi töökohti kaasatavate projekte;

* innovatiivsema investeeringu tegemiseks toetust taotlevad ettevõtted;

* eelistatakse olemasolevate objektide uuendamist;

* projekti tegevuste ja investeeringute äriplaani teostatavust.

- Meede 2.2 – Ajaloo- ja kultuuripärandi väärtustamise toetuse puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral on projekt jätkusuutlik ja seotud tegevusvaldkondadega;

* investeeringu suurus kasusajate kohta (nn. investeeringu efektiivsuse hindamine);

* tegevuste seotus objekti või ürituse ajaloo- ja kultuuriväärtusega;

* loodavate töökohtade arv (investeeringuprojektide korral);

* projekti tegevuste ja investeeringute äriplaani teostatavust.

- Meede 2.3 Siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine, et tõsta piirkonna konkurentsivõimet tootmises ja teeninduses puhul hinnatakse eelkõige järgmist:

* millisel määral suurendab projekt piirkonna elanike omalगतust, aktiivsust ja sotsiaalset suhtlemist;

* millisel määral on taotleja ja projekt jätkusuutlikud ja seotud tegevusvaldkondadega;

* kui suur on kasusajate hulk, loodavate kontaktide arv;

* projekti innovaatsilisust.

ARENDUSKOJA TÖÖKORRAD

KINNITATUD MTÜ Arenduskoja juhatause otsus nr 7, 26. oktoober 2012. a Lisa 5

MTÜ Arenduskoda LEADER projektitoetuste hindamismetoodika ja kriteeriumid

LEADER meetme eesmärgiks on kohaliku algatuse edendamine, aidates läbi maapiirkonna sisemiste arenguvõimaluste parema kasutamise kaasa põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime, keskkonna ja paikkonna ning eriti maapiirkonna elukvaliteedi parandamisele ja majandustegevuse mitmekesistamisele.

Toetatavad tegevused ja hindamiskriteeriumid meetmete lõikes on alljärgnevad:

MEEDE 1.1 Kohaliku elukeskkonna investeerigutoetus:

- Tervise- ja matkaradade rajamine ja korrastamine.
- Spordi- ja mänguväljakute rajamine ja korrastamine.
- Avalike randade, supluskohtade, tiikide, paadi- ja ujumissildade rajamine ja korrastamine (riietuskabiinid, avalikud käimlad, atraktsioonid, infoviidad ja -tahvid, laudteed jms).
- Külaplatside rajamine ja korrastamine (välilavad, pingid, avalikud käimlad, kiiged, lõkkeplatsid, generaatorid, valgustus, prügikastid jms).
- Rahvamajade, külamajade, külakeskuste rajamine, korrastamine ja uute funktsioonide lisamisega kaasnevad tegevused (näiteks olemasoleva hoone laiendus uue funktsiooni lisamiseks).
- Avalike alade, sh parkide ja haljasalade rajamine ja korrastamine (istikud, muru rajamine, väikevormid (pargipingid, prügikastid jms), kändude juurimine, võsa lõikamine jms).
- Kohaliku tähtsusega muuseumide rajamine ja korrastamine.
- Eelpool nimetatud hoonete ning valdkondadega seonduva sisustuse, tehniliste vahendite ja infokandjate soetamine.

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Investeeringu objekti mõju piirkonna elukvaliteedile ja elukeskkonna atraktiivsusele	0-10	30%	0 Projekt ei mõjuta piirkonna elukvaliteeti ja elukeskkonna atraktiivsust. 10 Projekt omab suurt mõju piirkonna elukvaliteedi ja elukeskkonna arengule. Projekti elluviimine täiendab olemasolevat infrastruktuuri ja tegevusi ning arvestab piirkonna omapära.
Projekti tulemuste jätkusuutlikkus	0-10	20%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. On tuvastatav muu väline risk, mis seab kahtluse alla objekti jätkusuutlikkuse kasutatavuse/ külastatavuse. Rendilepingud ja seal olevaid tähtjaid, eelistatud on pikaajalise tähtjajaga lepingud, Põhimäärused ja põhikirjad – lõpetamise korral vara jagamine. Kas on tulumaksusoodustusega MTÜ-de ja SA-de registris? 10 On olemas garantii (pädeva organi otsus) objekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja majandamiseks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Rendilepingud ja seal olevaid tähtjaid, eelistatud on pikaajalise tähtjajaga lepingud. Põhimäärused ja põhikirjad – lõpetamise korral vara jagamine. Kas on tulumaksusoodustusega MTÜ-de ja SA-de registris?
Kas tegemist on olemasoleva objektiga?	0-10	5%	0 Tegemist ei ole olemasoleva objektiga. 10 Tegemist on olemasoleva objektiga.
Objekti funktsionaalsus, mitmekesisus (tõendatus).	0-10	20%	0 Tõendatud ei ole objekti funktsionaalsus, mitmekesisus. Projekt ei sisalda piisavalt vajalikku informatsiooni projekti hindamiseks. Kavandatud tegevused on ebaloogilised või on ebapiisavad probleemide(de) lahendamiseks. 10 On olemas garantii (lepingud, kokkulepped vms) objekti funktsionaalsuse ja mitmekesisuse kohta. Vajadusel on esitatud pikemaajalisem tegevuskava. Teenuste arendamisel on lähtutud ka innovatiivsetest lahendustest.
Investeeringu suurus kasusaajate kohta (nn. investeeringu efektiivsuse hindamine)	0-10	10%	0 Investeeringu suurus kasusaajate kohta on väike. 10 Investeeringu suurus kasusaajate kohta on suur.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaisutatud või ei ole piisavad investeeringu jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad investeeringu elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokkumaksimumhinne			60

MEEDE 1.2: Seltsitegevuse, spordi ja kultuuripärandi väärtustamine läbi omaalgatusliku tegevuse:

- Kohalike ühenduste sisemine tugevdamine ja teadlikkuse suurendamine (koolitus- ja infopäevad, kursused, seminarid jms).
- Kogemuste saamine ja vahetus erinevatelt partneritelt (õppereisid, võistlused, festivalid jms).
- Koduloo uurimine, ajaloo talletamine ja legendide kogumine
- Kohaliku tähtsusega ürituste korraldamine (külapäevad, piirkondlikud üritused jms).
- Heakorra tööde ja talgute korraldamine
- Rahvusliku käsitöö propageerimine, käsitöövõtete ja oskuste edasiandmine, näiteks: sepised, käsitöö, rahvariided jne (koolitused, kursused, näitused, üritused jms)

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti mõju piirkonna elanike omaalgatusele, aktiivsusele ja sotsiaalsele suhtlemisele	0-10	30%	0 Projekt ei mõjuta piirkonna elanike omaalgatust, aktiivsust ja ei soodusta sotsiaalset suhtlemist. 10 Projekt omab suurt mõju piirkonna elanike omaalgatusele, aktiivsusele ning soodustab sotsiaalset suhtlemist. Projekti elluviimine täiendab piirkonna tegevusi ning arvestab piirkondlikku omapära.
Taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkus	0-10	15%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Ei looda lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega. 10 On olemas garantii (pädeva organi otsus) projekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja edasisteks tegevusteks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Luuakse lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega.
Kasusaajate hulk ja selle tõendatus	0-10	20%	0 Otseseid kasusaajaid on määratlemata või alla 5. 1-5 Kasusaajate hulk on piisavalt tõendatud. 6-10 Kasusaajate hulk on suurem kui 20.
Traditsioonide, eripära säilimine tegevuste arendamisel	0-10	20%	0 Piisavalt ei ole tõendatud traditsioonilise, kohaliku eripära vms arvestamisega projekti tegevustes. Kas on tegemist koha, piirkonna, taotleja eripärase traditsiooniga (mida mujal ei esine)? 10 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Ei looda lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaisutatud või ei ole piisavad tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimumhinne			50

MEEDE 1.3: Erinevate elanikegruppide kaasamise toetus:

- Omaalgatuslikud kaasamise projektid (koolitused, infopäevad, üritused, õppereisid jms.)
- Töö- ja puhkelaagrite korraldamine
- Klubilise tegevuse toetamine
- Integratsiooni projektid
- MTÜ Arenduskoda arendustegevused (peamiselt nõustamisteenuse arendamine sihtgruppide kaasamiseks, initsiatiivikate inimeste ühendamine, motiveerimine ja rakendamine jms).

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti mõju piirkonna sihtgruppi omaalgatusele, aktiivsusele, kaasatusele ja sotsiaalsele suhtlemisele	0-10	30%	0 Projekt ei mõjuta piirkonna sihtgruppi omaalgatust, aktiivsust, kaasatust ja ei soodusta sotsiaalset suhtlemist. 10 Projekt omab suurt mõju piirkonna sihtgruppi omaalgatusele, aktiivsusele, kaasatusele ning soodustab sotsiaalset suhtlemist. Projekti elluviimine täiendab piirkonna tegevusi ning arvestab piirkondlikku omapära.
Taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkus	0-10	15%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Ei loo lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega.

Taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkus	0-10	15%	10	On olemas garantii (pädeva organi otsus) projekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja edasisteks tegevusteks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Luuakse lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega.
Kasusaajate hulk sihtgrupis ja selle tõendatus.	0-10	20%	0 1-5 6-10	0 Otseseid kasusaajaid on määratlemata või alla 5. Kasusaajate hulk on piisavalt tõendatud Kasusaajate hulk on suurem kui 20.
Kas tegemist on sihtgruppi esindava organisatsiooni poolt esitatud projektiga?	0-10	20%	0 10	0 Tegemist ei ole sihtgruppi esindava organisatsiooni poolt esitatud projektiga. Põhikirja või seltsingulepingu eesmärgid. Eesmärkides peab olema toodud konkreetse sihtgrupiga tegelemine. 10 Tegemist on sihtgruppi esindava organisatsiooni poolt esitatud projektiga. Põhikirja või seltsingulepingu eesmärgid. Eesmärkides peab olema toodud konkreetse sihtgrupiga tegelemine.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 10	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaisutatud või ei ole piisavad tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimumhinne			50	

MEEDE 1.4: Piirkonna maine kujundamise toetus:

- Kohaliku paikkonda tutvustavate materjalide koostamine ja väljaandmine (trükised, filmid, CD-d, DVD-d jms);
- Teavitustegevused (meedia, reklaam);
- Messidel osalemine;
- Mainekujundustrateegia koostamine ja ideekonkurside korraldamine;
- Piirkonna ühisüritused (partneritega, sh välispartner);
- Piirkonna edulugude tutvustamine.

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti mõju piirkonna elanike omaalgatusele, aktiivsusele ja sotsiaalsele suhtlemisele	0-10	30%	0 Projekt ei mõjuta piirkonna elanike omaalgatust, aktiivsust ja ei soodusta sotsiaalset suhtlemist. 10 Projekt omab suurt mõju piirkonna elanike omaalgatusele, aktiivsusele ning soodustab sotsiaalset suhtlemist. Projekti elluviimine täiendab piirkonna tegevusi ning arvestab piirkondlikku omapära.
Taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkus	0-10	20%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Ei looda lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega. 10 On olemas garantii (pädeva organi otsus) projekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja edasisteks tegevusteks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Luuakse lisandväärtust. Lisandväärtuse hindamine, kas tegemist on vaimse, sotsiaalse, füüsilise (tervislik), materiaalse lisandväärtusega.
Kasusaajate hulk, loodud uute kontaktide arv	0-10	15%	0 Otseseid kasusaajaid on määratlemata või alla 5. Projekti tulemusel ei looda uusi kontakte. 1-5 Kasusaajate hulk ja kontaktide loomise aspekt on piisavalt tõendatud 6-10 Kasusaajate hulk on suurem kui 20 ja kontaktide loomine on tõendatud.
Tegevuspiirkonna kaasatuse ulatus (territoorium).	0-10	20%	0 Projekti on kaasatud ja saab kasu väike osa tegevuspiirkonnast. Eelistatud on tegevuspiirkonda ühendavad ja tutvustavad projektid. 10 Projekti tegevusse on kaasatud ja saab kasu valdav osa tegevuspiirkonnast. Eelistatud on tegevuspiirkonda ühendavad ja tutvustavad projektid.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaisutatud või ei ole piisavad tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse või investeeringu elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimumhinne			50

MEEDE 2.1: Ettevõtluse arendamise toetus:

- Koolitused (valdkonnad näiteks nagu raamatupidamine, turu-uuringud, seadusandlus, täiend- ja ümberõpe jms).
- Projekteerimine.
- Ettevõtete seadmete kaasajastamine.

ARENUSKOJA TÖÖKORRAD

- Alternatiivse energia tootmise ja tasuvuse analüüsid.
- Olemasolevate ruumide, ehitiste, infrastruktuuri rajatiste rekonstrueerimine.
- Patenteerimine ja tootearendus.
- Turundus- ja reklaamialaste tegevuste teostamine.
- Ettevõtluse mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas (alternatiivsete tegevuste soodustamine), tööstuslikus ja militaaraladel kasutuses olnud maa-alade ja rajatiste kasutusele võtt uutes ettevõtlusele suunatud funktsioonides.
- Keskkonda risustavate hoonete lammutamine.

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti sihtgrupp (eelistatud noored, väikeettevõtjad, alustavad ettevõtjad)	0-10	30%	0 Projekti sihtgrupp on määratlemata või piisavalt on tõendamata sihtgrupi kaasatus. 10 Projekti sihtgrupp on määratletud ja piisavalt tõendatud nende kaasatus.
1. Koollisteamad, lektorite tase – koolitusprojekti de korral 2. Investeeringu mõju ettevõtte või organisatsiooni arengule	0-10	10%	0 1. Teemad pole välja toodud või siis teemad pole piisavalt seotud sihtgrupiga, meetme eesmärkidega. Teemad pole kaetud lektoritega. 2. Investeeringu mõju ettevõtte arengule on väike või puudub. 10 1. Teemad on välja toodud, kaetud lektoritega. Teemad on otseselt seotud meetme eesmärkidega. 2. Investeeringu mõju on ettevõtte arengule positiivne.
Projekt viiakse ellu mitme organisatsiooni koostöös	0-10	10%	0 Projektil puuduvad partnerid. 10 Projekti on kaasatud asjakohased partnerid. Partnerlus on tõendatud.
Kas projekti tulemusel luuakse töökohti?	0-10	10%	0 Projekti tulemusel ei looda töökohti. 10 Projekti tulemusel luuakse töökohti.
Projekti tegevuste innovatiivsus	0-10	10%	0 Projekti tegevused ei sisalda innovatiivsust või ei ole see eraldi välja toodud. 10 Projekti tegevused sisaldavad innovatiivsust ja see on selgelt välja toodud.
Kas tegemist on olemasoleva objektiga/tegevusega?	0-10	5%	0 Tegemist ei ole olemasoleva objektiga/tegevusega. 10 Tegemist on olemasoleva objektiga/tegevusega.
Projekti tegevuste ja investeeringute äriplaani teostatavus	0-10	10%	0 Äriplaani ei ole jätkusuutlik ja teostatav. 10 Äriplaani on läbimõeldud, jätkusuutlik ja teostatav.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaistatud või ei ole piisavad tegevuse või investeeringu jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse või investeeringu elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimum-hinne			80

MEEDE 2.2: Ajaloo- ja kultuuripärandi väärtustamise toetus:

- Ajaloo- ja kultuuripärandi objektide korrastamine ning nende juurde kuuluva tuginfrastruktuuri rajamine (sh mõisad, rannakülad, kirikud, surnuaiad, muinaslinnused, kohaliku tähtsusega muuseumid jms)
- Sadamate ja lautrikohtade korrastamine.
- Piirkonnale omaste ajalooliste teemaürituste korraldamise toetamine, mis aitavad tugevdada piirkonna identiteedi tekkimist.

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti tulemuste jätkusuutlikkus, toote terviklikkus	0-10	30%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. On tuvastatav muu väline risk, mis seab kahtluse alla objekti jätkusuutlikkuse kasutatavuse/külastatavuse. Ei saavutata toote/teenuse terviklikkust. Objekti atraktiivsus ja külastatavus ei suurene. 10 On olemas garantii objekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja majandamiseks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Tulemuseks on valmis toode/teenus. Suureneb objekti atraktiivsus ja külastatavus.
Investeeringu suurus kasusaajate kohta (nn. investeeringu efektiivsuse hindamine)	0-10	15%	0 Investeeringu suurus kasusaajate kohta on väike. 10 Investeeringu suurus kasusaajate kohta on suur.
Loodavate töökohtade arv	0-10	10%	0 Projekti tulemusel ei looda töökohti. 10 Projekti tulemusel luuakse töökohti.
Tegevuste seotus objekti või ürituse säilimist või kestmist ja väärtustamist.	0-10	20%	0 Tegevused ei mõjuta objekti või ürituse säilimist või kestmist ja väärtustamist. 10 Tegevused aitavad kaasa objekti või ürituse säilimisele, kestmisele ning suurendavad külastatavust.
Projekti tegevuste ja investeeringute äriplaani teostatavus.	0-10	10%	0 Äriplaani ei ole jätkusuutlik ja teostatav. 10 Äriplaani on läbimõeldud, jätkusuutlik ja teostatav.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaistatud või ei ole piisavad tegevuse või investeeringu jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse või investeeringu elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimum-hinne			60

MEEDE 2.3: Siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö arendamine:

- Kogemuste vahetamise reisirid, edulugudega tutvumine jms.
- Messide, konverentside, ettevõtluspäevade, seminaride, konkurside korraldamine ja külastused.
- Väliskülastuste ja partnerite vastuvõtmine.
- Koostöö teadus- ja õppeasutustega (toote arendus, uuringud, analüüsid).
- Ettevõtjate ümarlaud (sektorite ja valdkonna põhised), klasterpõhiste võrgustike tegevuste soodustamine.
- Koostööprojektid.

Hindamis-kriteerium	Hinne	Osa-kaal	Hindamiskriteeriumite miinimum- ja maksimumväärtuste määratlused
Projekti mõju piirkonna ettevõtlusele.	0-10	30%	0 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Puudub seos tegevusvaldkondadega. 10 Projekti elluviimine ei taga tulemuste jätkusuutlikkust, projekti tulemuste edasine haldaja ei ole määratletud. Ei ole kavandatud edasist tegevust. Puudub seos tegevusvaldkondadega.
Taotleja või projekti tulemuste jätkusuutlikkuse ja seotus tegevusvaldkondadega	0-10	25%	0 On olemas garantii (pädeva organi otsus) projekti võimeka haldaja olemasolu kohta ja edasisteks tegevuseks on kavandatud piisavalt ressursse. Projekti järgnevad etapid on läbi mõeldud, riskid määratletud ja maandatud. Otsene seos tegevusvaldkondadega. 10 Otseseid kasusaajaid on määratlemata või alla 5. Projekti tulemusel ei looda uusi kontakte.
Kasusaajate hulk, loodud uute kontaktide arv	0-10	15%	0 Kasusaajate hulk ja kontaktide loomise aspekt on piisavalt tõendatud. 1-5 Kasusaajate hulk on suurem kui 20 ja kontaktide loomine on tõendatud. 6-10 Projekti puudub innovaatilisus (kõik jääb vanaviisi).
Projekti innovaatilisus	0-10	15%	0 Projekt on väga innovaatiline (luuakse uus toode või teenus). 10 Kulud ei ole põhjendatud, on ülepaistatud või ei ole piisavad tegevuse jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Eelarve optimaalsus	0-10	15%	0 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. 10 Kulud on põhjendatud ja on piisavad tegevuse elluviimiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.
Kokku maksimum-hinne			50

HINDAMISPROTSESS

1. Moodustatud on 2 hindamiskomisjoni

- Meetmed 1.1, 2.1, 2.2 (kõvad projektid) hindamiskomisjon
1. Rait Pihelgas, Vello Teor (asendusliige) – Ambla
 2. Aivar Lankei, Ülle Visnapuu (asendusliige) – Kadriina
 3. Tõnu Ammussaar, Mare Kalme (asendusliige) – Vihula
 4. Laivi Kirsipuu, Marija Kudrjakova (asendusliige) – Loksa
 5. Tarvo Nõlvak, Aivi Must (asendusliige) – Tapa
 6. Urmas Paomees, Milli Kikkas (asendusliige) – Kuusalu
 7. Riina Ahven, Vello Teor (asendusliige) – Arenduskoda

Meetmed 1.2, 1.3, 1.4, 2.3 (pehmed projektid) hindamiskomisjoni koosseis

1. Veljo Naarits, Rait Pihelgas (asendusliige) – Ambla
2. Ülle Visnapuu, Aivar Lankei (asendusliige) – Kadriina
3. Milli Kikkas, Urmas Paomees (asendusliige) – Kuusalu

4. Önnela Tedrekin, Marija Kudrjakova (asendusliige) – Loksa
 5. Ilona Alla, Ave Papp (asendusliige) – Tapa
 6. Gerly Herm, Imbi Mets (asendusliige) – Vihula
 7. Vello Teor, Riina Ahven (asendusliige) – Arenduskoda
2. Koosoleku toimimiseks vajalik kvoorum on 5 hindamiskomisjoni liiget.
3. Hindamiskomisjoni liikmed hindavad projektide vastavust hindamiskriteeriumide lõikes täisarvudes 0–10 hindepallini.
4. Hindamiskomisjoni liikmete hinded iga kriteeriumi kohta kajastatakse hindamistabelis. Iga kriteeriumi lõikes hindamiskomisjoni liikmete antud hinded summeeritakse, korrutatakse kriteeriumi osakaaluga ning seejärel jagatakse hindajate arvuga.
6. Hinnang projektitoetuse taotlusele loetakse positiivseks, kui hindamisel antud kaalutud keskmine koondhinne on

- vähemalt 5 punkti (50% meetme maksimumhindest):
7. Hindamiskomisjoni esimees esitab arenduskoja tegevpersonalile andmed, kes nende alusel valmistab hindamiskomisjoni koosolekuks ette projektide punktiarvestuse koondtabeli.
 8. Hindamiskomisjoni liikmete antud punktid kantakse projektide hindamistabelitesse ja nende kriteeriumidele antud hinnangute kaupa koondtabelisse komisjoni koosolekul. Kui mõne hindamiskomisjoni liikme antud hinne erineb oluliselt teiste liikmete omast, siis ta põhjendab oma hinnangut.
 9. Hindamiskomisjoni liikmed võivad oma esialgset hinnat muuta, kui nad saavad koosolekul projektitaotluse kohta lisainformatsiooni, mis teeb antud hinne muutmise vajalikuks.
 11. Projektitoetuse taotluste rahastamiseks esitatava nimekirja koostamist alustatakse enim punkte saanud projektist. Kui mitu projekti on saanud võrdse arvu punkte, kantakse paremusjärjestuses ülalpoolne taotlus, mille omafinantseering on suurem.

KINNITATUD
MTÜ Arenduskoja juhatuse
otsus nr 8
26. oktoober 2012. a
Lisa 6

Hindamiskomisjoni liikme taandamine projektitaotluse hindamisest

1. Käesolev töökord lähtub:
 - 1.1. Põllumajandusministri

määrusest 21. september 2012 nr 75

1.2. Haldusmenetluse seadusest
1.3. Korruptsioonivastane seadus

2. Hindamiskomisjoni liige ei või taotlusvooru meetmesse esitatud taotluste hindamisest osa võtta, kui

2.1. ta on taotleja või taotluse esitaja esindaja;

2.2. ta on taotleja või taotluse esitaja sugulane (vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps), abikaasa, hõimlane (abikaasa vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps) või perekonnaliige;

2.3. ta on taotlejaga või taotluse esitaja esindajast tööalases,

teenistuslikus või muus sõltuvuses;

2.4. ta on muul viisil isiklikult huvitatud asja lahendist või kui muud asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses.

3. Seotuse korral taandab töörühma liige end koosolekult, välja arvatud juhul kui taotleja on KTG ise.

4. Seotusest tuleb viivitama-

tult teavitada hindamiskomisjoni.

5. Taandamise algatajaks võib olla ka teine menetlusosaline

6. Projektitaotluste mittehindamine ja taandamine fikseeritakse protokollis.

7. Hindamiskomisjoni esimees teeb taandamise kohta otsuse ning määrab meetme hindamisprotsessi asendusliikme.

ARENDUSKOJA TÖÖKORRAD

KINNITATUD
MTÜ Arenduskoja juhatus otsus
nr 9
26. oktoober 2012. a
Lisa 7

Projektitaotlustega seotud vaiete lahendamine

1. Projektitoetuse taotleja või isik, kes leiab, et haldusaktiga või haldusmenetluse käigus on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi, võib esitada vaide.
2. Vaide lahendab MTÜ Arenduskoja juhatus.
3. Vaide menetluse tehniline teostaja on MTÜ Arenduskoda tegevjuht.
4. Käesolevat töökorda kohaldatakse menetlustele, kus vaidlustatud taotluste menetlemise protsessi ja kinnitamiseotsuse tegemist on korraldanud MTÜ Arendamiskoda.
5. Vaie tuleb esitada 30 päeva

jooksul arvates päevast, millal isik vaidlustatavast haldusaktist või toimingust teada sai või oleks pidanud teada saama.

6. Vaie esitatakse kirjalikult või suuliselt. Suuline vaie protokollitakse MTÜs Arenduskoda ning sellele võetakse esitaja allkiri.
7. Vaides märgitakse:
 - 7.1. haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
 - 7.2. vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
 - 7.3. vaidlustatava haldusakti või toimingi sisu;
 - 7.4. põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
 - 7.5. vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;
 - 7.6. vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust;
 - 7.7. vaidele lisatud dokumenti-

de loetelu.

8. Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole esitatud varem.
9. Vaie tagastatakse, kui:
 - 9.1. isikul puudub õigus vaie esitada;
 - 9.2. vaide esitaja ei ole määratud tähtjaks vaide puudusi kõrvaldanud;
 - 9.3. mööda on lastud vaide esitamise tähtaeg ning seda ei ennistata;
 - 9.4. samas asjas on olemas jõustunud kohtuotsus;
 - 9.5. samas asjas toimub kohtumenetlus.
10. Kui vaie ei kuulu juhatuses pädevusse, tagastatakse vaie, selgitades, kuhu isik peab pöörduma, või edastatakse see pädevale haldusorganile, teatades sellest vaide esitajale.
11. Vaide tagastamisest teatatakse

isikule posti teel vaide esitamisest alates seitsme päeva jooksul, põhjendades vaide tagastamist ning selgitatakse edasikaebamise korda.

12. Juhatus võib
 - 12.1. teostada vajaduse korral paikvaatlust;
 - 12.2. kasutada vajaduse korral eksperti. Eksperti või tunnistaja kaasamise kulud kannab isik või haldusorgan, kelle taotlusele tunnistaja või ekspert kaasati.
 - 12.3. kuulata ära asjast huvitatud isikute seletused;
 - 12.4. sooritada teisi seaduses sätestatud toiminguid
13. Vaie lahendatakse 30 päeva jooksul, arvates vaide edastamisest juhatusel.
14. Kui vaie on vaja täiendavalt uurida, võib juhatus vaide läbi vaatamise tähtaega pikendada kuni 30 päeva võrra. Tähtaja pikendamise teade edastatakse vaide esitajale posti teel.
15. Vaideotsusega võib:

- 15.1. rahuldada vaie ja tunnistada haldusakt kas täielikult või osaliselt kehtetuks ning kõrvaldada haldusakti faktilised tagajärjed;
- 15.2. teha ettekirjutus toimingute sooritamiseks või asja uueks otsustamiseks;
- 15.3. teha ettekirjutus toimingute tagasitaitmiseks;
- 15.4. jätta vaie rahuldamata
16. Vaideotsus vormistatakse kirjalikult ja selles märgitakse resolutsioon vaide lahendamise kohta.
17. Vaideotsus toimetatakse vaide esitajale, kas tähtkirjaga või digitaalselt allkirjastatult e-maili teel.
18. Vaide rahuldamata jätmisel põhjendatakse vaideotsust ja lisatakse selgitus, et vaide esitajal on õigus pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras kaebusega halduskohtusse 30 päeva jooksul, arvates vaideotsuse teatavakstegemisest.

Kinnitatud juhatuses koosolekul
26. oktoobril 2012. a
Otsus nr 12

MTÜ Arenduskoda Meetmete 1.2, 1.3, 1.4 ja 2.3 hindamiskomisjoni koosseis:

Vello Teor (VETE Ettevõtted OÜ),
asendusliige **Riina Ahven** (OÜ Tuuleoru)
Veljo Naarits (MTÜ Maarjamõisa KAS),
asendusliige **Rait Pihelgas** (Ambla vallavalitsus)
Milli Kikkas (Kuusalu vallavalitsus),
asendusliige **Urmas Paomees** (MTÜ Jahikool)
Õnnela Tedrekin (Loksa linnavalitsus),
asendusliige **Rainer Lapp** (SA Loksa Sport)
Ilona Alla (MTÜ Jahikool),
asendusliige **Ave Pappe** (MTÜ Tapa
Lastekaitse Ühing)
Ülle Visnapuu (MTÜ Neeruti Selts),
asendusliige **Aivar Lankei** (MTÜ Kadrina
Spordiklubi)
Gerly Herm (Vihula vallavalitsus),
asendusliige **Imbi Mets** (MTÜ Võhma
Seltsimaja)

Kinnitatud juhatuses koosolekul
26. oktoobril 2012. a
Otsus nr 11

MTÜ Arenduskoda Meetmete 1.1, 2.1 ja 2.2 hindamiskomisjoni koosseis:

Laivi Kirsipuu (Loksa linnavalitsus),
asendusliige **Marija Kudrjakova**
(MTÜ Loksa Arenduskeskus)
Tarvo Nõlvak (Tapa vallavalitsus),
asendusliige **Aivi Must** (MTÜ Jäneda Külael
Arendamise Selts)
Rait Pihelgas (Ambla vallavalitsus),
asendusliige **Vello Teor** (VETE Ettevõtted OÜ)
Aivar Lankei (MTÜ Kadrina Spordiklubi),
asendusliige **Ülle Visnapuu** (MTÜ Neeruti Selts)
Urmas Paomees (MTÜ Jahikool),
asendusliige **Milli Kikkas** (Kuusalu vallavalitsus)
Tõnu Ammusaar (OÜ Rannaliiv),
asendusliige **Mare Kalme** (FIE Mare Kalme
Arma Ratsatalu)
Riina Ahven (OÜ Tuuleoru),
asendusliige **Vello Teor** (VETE Ettevõtted OÜ)

MTÜ Arenduskoda Kinnitatud juhatuses koosolekul
Projektinõustajad: 26. oktoobril 2012. a
Otsus nr 10

Katre Mägi

Ambla vald, sotsiaalnõunik
Tel +372 383 4242, +372 5347 3327, katre@ambla.ee

Tiina Vilu

Kadrina vald, arendusnõunik. Tel +372 322 5617,
+372 515 5249, tiina.vilu@kadrina.ee

Kadri Idavain

Kuusalu vald, Kuusalu Spordikeskuse juhataja
Tel +372 5340 3386, kadri@kuusalu.edu.ee

Helle Lootsmann

Loksa linn, linnavalikogu aseesimees
Tel +372 526 7908, helle.lootsmann@loksa.ee

Vahur Leemets

Tapa vald, arendusnõunik. Tel +372 322 9658,
+372 5649 5439, vahur.leemets@tapa.ee

Anneli Kivisaar

Vihula vald, arendusnõunik. Tel +372 325 8645,
+372 525 1127, anneli.kivisaar@vihula.ee

Heiki Vuntus

Arenduskoda. Tel +372 325 8696, +372 5648 5208,
heiki@arenduskoda.ee

Soomlased külastasid Arenduskoja piirkonda

Kuusalu vallas tutvus reisiseltskond Jõekäärü puhkekeskusega.

Kohaliku toiduprojekti „Loving Local Values“ ehk „Väärtustame kohaliku“ raames käisid oktoobri alguses 15 soomlast õppereisil MTÜ Arenduskoda piirkonnas.

Lisaks kümnele ettevõtjale ja kohaliku elu edendajale Kymenlaakso maakonnast tulid Eestisse ka viis noort.

5. oktoobril viisid MTÜ Arenduskoda eestvedajad soomlased Ambla valda, järgmisel päeval külastas grupp Kadrina ja Vihula valla kohalikke ettevõtteid ja seltse, viimasel reispäeval oldi Kuusalu vallas Jõekäärü puhkekeskuses. Nädalavahetuse jooksul said soomlased näha muuhulgas Eesti käsitööd, maitsta õunu ja kodures-torani toitu ning valmistada leiba. Noortel oli Allika puhkemajas projektikirjutamise koolitus, mida

viisid läbi Heleriin Jõesalu ja Kaia Kõiv. Kümnest osalenud Eesti noorest olid kaks Kuusalu valla.

„Kuigi mõtleme, et Soome on kaugemale jõudnud ja ehe Põhja-maa, selgus, et noorte mured on samad – nad ei tunne, et oleksid kaasatud. Näha on, et noored otsivad väljundit,“ lausus Heleriin Jõesalu.

Projektijuht Eha Paas ütles, et soomlasi imestas kohalike ettevõtete juures peamiselt kolm asja: „Esitaks imestasid soomlased, kuidas eestlased oma talu presenteerivad.“

Ta jutustas, et mitmetes ettevõtetes võeti külalisi vastu rahvariietes või kostüümis, soomlased on oma sõnul püüdnud pikalt saavutada, et ettevõtted hakkaksid end julgemalt esitlema.

Veel olid soomlased imetlenud, kuidas turismitalud üksteisega koostööd teevad – kui üks ei saa

klienti vastu võtta, soovitatakse naabrit, peasi, et külaline samasse piirkonda jääks ja tuleks ka tulevikus.

„Soomlased ütlesid, et neil pole veel õnnestunud luua võrgustikku, kus ettevõtjate vahel on tugev koostöö,“ lausus Eha Paas.

Kolmandana töid soomlased välja, et meie kandi ettevõtjad on suutnud palju oma kätega ära teha – külastatud ettevõtted polnud ELi toetusi saanud ega laenu võtnud, palju oli ise ehitatud.

Märtsis sõidavad Kuusalu, Vihula, Tapa, Kadrina ja Ambla valla ning Loksa linna 25 ettevõtjat ja kohaliku toidu tootjat Soome, räägitakse ühisturunduse teemadel. Soomlased tulevad uuesti Eestisse aprillis, siis soovitakse näha kohalike saekaatreid.

Mari Tamm,

Sõnumitooja 17.10.2012

Külalised Soomest tutvusid Ambla vallas Rebase talu tegevusega. Pildil taluperemees Meelis Tiigemäe oma õunaaias. Foto Rebase talu arhiivist

Arenduskoja kodukokkade võistluse võitsid Tiina Viirna ja Lea Ruus

Võitjad valmistasid sibulasalati ning rabarberivahu suvemarjadega

Laupäeval, 4. augustil toimus Tapa vorstifestivalil Arenduskoja toiduprojekti raames kodukokkade võistlus. Võistlema olid kutsutud mitteprofessionaalsed kokad Arenduskoda Leader-piirkonna omavalitsustest – Kuusalu, Vihula, Tapa, Kadrina ja Ambla vallast ning Loksa linnast.

Kokku osales seitse võistkonda, neist kaks Kuusalu vallast: Vidijalg, kuhu kuulusid aastaid Leesi külalpoodi pidanud õed Tiina Viirna ja Lea Ruus, ning Retseptita, milles olid Iivi Rool ja Anu Rindesalu Kuusalust. Loksa linnast võistlejad polnud.

Kolmeliikmeline žürii oli samuti Kuusalu vallast: abivallavanem Milli Kikkas ning Kolga-Aabla kodures-torani MerMer pererahvas Merrit ja Jaan Kiho.

Võistkondadel tuli tunni aja jooksul valmistada grillvorstide juurde sobiv salat kohalikust juur- ja köögiviljast ning teha ka magustoit eestimaistest toorainetest. Toitude juurde paluti panna retsept ja valmistamise õpetus. Kokku pidi iga võistkond tegema mõlemast toidust ühe portsjoni, mis läks žüriile maitsmiseks, ja kausitaie publikule, kes valis oma lemmiku.

Žürii hindas üksmeelselt parimaks võistkonna Vidijalg tehtud Aivari sibulasalati ning rabarberivahu marjadega.

Milli Kikkas kommenteeris, et peavõidu tõi omanäoliselt: „Kõigi võistlejate toidud olid väga maitsvad, kuid sibulasalat erines teistest oluliselt. Ülejäänud kuue võistkonna salatid olid enamvähem samadest toiduainetest – lehtsalat, tomat, kurk. Võitjate toidud olid ka täielikult Eesti toorainetest.“

Auhinnaks on ühele võistkonnaliikmele võimalus sõita õppereisile Saksamaale festivalile Grüne Woche 2014. Sama auhinna sai ka juuni alguses Loksal läbiviidud lasteasu-

tuste kokkade võistluse võitja Maria Präats, kes esindas Kolga lasteaeda.

Publikuauhinna pälvis kodukokkade võistlusel Tupperware Duo Tapa vallast. Tupperware firma auhinna said Ambla vallast Kangrumäe Külaelu Edendamise Seltsi naised.

Kõige nooremad võistlejad, 8- ja 10aastane noormees, olid Jänedalt.

Lea Ruus arvas, et Grüne Wochele sõidab Vidijalgadest Tiina Viirna, sest ta oli võistlusele mineku initsiaator ning ka mõlema võidu-söögi retseptid olid temalt.

Tiina Viirna rääkis, et sibulasalati tegelik autor on abikaasa Aivar Hinn ning sellest tuli ka salati nimi: „Meie pere on seda salatit sünninud juba paar aastat, grill-liha juurde ja ka muu igapäevase lihatoiduga. Aivar teeb salatit sidrunipipra ja äädikaga, mina muutsin retsepti tervislikumaks. Võistlustel magustoiduks tehtud rabarberivahu olen pannud ka tortide ja kookide peale katteks. Meie sponsor oli Arli puukooli pererahvas Anne ja Aivar Haak Kolga-Aablast, maasikad, vaarikad, kirsid ja mustsõstrad korjasin nende aiast.“

Lea Ruus: „Arutasime õega, kas minna võistlema ja milliseid toite teha. Sibulasalat oli kindla peale minek, tasub teistelgi järele teha. Rahvas käis Tapal maitsmas, naised olid kõhklevad, et kuidas tehtud ainult sibulaga. Aga kui olid proovinud, siis kütsid, et hästi lihtne ja mõnus. Arvasime, et tunniga jõuame lahedalt kõik valmis, kuid lõpp läks kiireks, täpselt nagu telesaadete kokavõistlustel, kus kell kukub ja tormatakse viimaste toimetuste pärast edasi-tagasi.“

Võistkonna nimi Vidijalg on võetud lapsepõlvest, sama nimi on ka nende mälumänguvõistkonnal – õdede kodukandis Vändras kutsus üks külamees lapsi vidijalgadeks.

Iivi Rool jutustas, temal soovitas võistlema minna Milli Kikkas, et Kuusalu vallast oleks osalejaid. Koos sõbranna Anu Rindesaluga tegid nad kirju salati: basiilik, varseller, porru, kolme sorti paprikat,

Toiduprojekti projektijuht Eha Paas (mikrofoniga) intervjueris konkursi võitjaid Lea Ruusi (vasakul) ja Tiina Viirnat.

Foto Heiki Vuntus

basiilikuõli, veidi soola. Võistkonna nimi Retseptita võeti seepärast, et nad valmistavad tavaliselt toite retseptita, nagu parasjagu välja tuleb. Seekord pandi võistluste jaoks kokku retseptid. Magustoiduks pakkusid kohupiima-kamavahtu küpsise ja marjadega.

„Meile võistlus meeldis, olime esimest korda sedasi võistlema. Saime uusi ideid, ma ei teadnudki, et marineeritakse ka küüslaugunuppe ja rediseõisi. Üllatus oli ka sibulasalat, seda on nii lihtne teha,“ sõnas Iivi Rool.

MerMeri perenaine Merrit Kiho kiitis, et kõik võistlussöögid olid maitsvad: „Tunnustan võistlejaid, kes julgusid kodust välja tulla ja end teiste ees proovile panna. Oluline oli tervislikkus ja toorainete koduskus. Kõige originaalsem oli sibulasalat, värskest mõjus ka see, et salat oli kaunistatud kurgirohu õitega. Võitjad hiilgasid veel sellega, et olid stiilselt riietunud ja oma töölauda kaunistanud. Sisu ja vorm olid kooskõlas.“

Ülle Tamm, Sõnumitooja 08.08.2012

Konkursi žüriisse kuulusid Milli Kikkas (vasakul) ning Merrit ja Jaan Kiho.

Foto Heiki Vuntus

Aivari sibulasalat

Kaks suuremat sibulat, 0,5 tl mett, 1 spl oliiviõli, 1 sidrun, musta pipart, noa otsaga soola. Segage mesi, oliiviõli, sool ja pipar, lõika sidrun pooleks ja pigista ühe poole mahl kastmele.

Vala kaste sibularatastele, sega.

Rabarberivahut marjadega

300 g rabarberit, 1 dl valget veini või sidrit, 1 1/2 dl suhkrut, 3 dl vahukoort, keeduleent, marju. Keeda rabarberitükid suhkruga ja veiniga pehmeks, nõruta. Klopi vahukoort, sega rabarberiga, serveeri koos marjadega. Kui keeduleemele lisada želatiini, saab tordikatte.

Kas ja kuidas korraldada kohaliku toidu internetimüüki

Arenduskoja toiduprojekti töögrupp hakkab arutama kohaliku toidumärgi ja kodulehe tegemist

18. oktoobril kogunesid Loksale Kuivoja puhkekeskusesse kohaliku toidutootjad.

Kuusalu vallast osalesid mesinik Leonella Sootaga Kahalast ja Kadakamäe lambakasvatustaluse perenaine Hayde Rebas Uurist, Kuusalu OTTi esindas Kaie Ustav Tammistult.

MTÜ Arenduskoda on käivitunud oma Leader-piirkonnas kohaliku toidu projekti, kuhu on lisaks lasteasutuste kokkadele ning turismitalude- ja koduperenaistele kaasatud ka toiduainete tootjad. Nüüd on jõutud projektiga niikaugele, et peetakse aru piirkondliku toidumärgi loomise üle ja küsimuse all on, kas tellida projekтираha abil piirkonna ühine kohaliku toidu koduleht, mille kaudu saaks hakata internetis reklaamima ning müüma ümberkaudsete väiketootjate tooteid.

Kodulehe võimalikke IT lahendusi tutvustas Kaarel Põldma OÜst

Roller Äritarkvara koos koostööpartneri Janno Lamusega OÜst Gurud. Nad näitasid, kuidas oleks võimalik teha omaette e-pood või e-turg, ostjad saaksid selle kaudu kaupa tellida ja ka tasuda.

MTÜ Arenduskoda Leader-piirkond hõlmab Harjumaalt Kuusalu valda ja Loksa linna, Lääne-Virumaalt Vihula, Kadrina ja Tapa valda ning Järvamaalt Ambla valda.

Kuivojale kogunenud tootjate seas kerkis küsimus, et poleks mõttekas hakata tegema omaette kodulehte, kui pole kokku lepitud, kas ja kuidas nimetada ühist piirkonda – Arenduskoda ei tähenda kaugemalt inimestele midagi. Ka tuleks selgeks saada, kus koduleht asuks – kas Arenduskoja kodulehe ühe osana või omaette. See on oluline küsimus, et tarbijad oskaksid e-poodi leida. Eraldi aruteluteema on ka võimalikus e-poes müüdavate

toodete kättetoimetamine – lihtsam oleks viia neid Tallinna või Rakverre, kuid kuidas saaks kauba kätte naabervalla restoran või kooliköök.

Projekti raames piirkondliku toidumärgi loomise kontseptsiooni koostav Sirje Kuusik, Kadrina valla Kuusiku loodustaluse perenaine, pakkus, et ühise toidumärgi nimes võiks olla Lahemaa – suur osa piirkonnas asub Lahemaal ja see on ka paljudele nii Eestis kui välismaal arusaadav kant. Teiste valdade tootjad koondusid märgi alla, kuna on samas mõjualas.

Talle väideldi vastu – Tapa ja Ambla valla tootjad oleksid vale Lahemaa nimega seostada, see oleks ka tarbijate petmine.

IT spetsialistid kommenteerisid, et kokku puutudes teiste toiduainetootjatega on sageli kerkinud üles küsimus riigi rollist – tuntakse puudust ühtsest üleriigilisest e-tu-

rust, kus ostja saaks klikata kaardil sobivale kohale ning talle avaneks info, milliseid toiduaineid sealtkandist võib osta. Näiteks on sellised e-turud Taanis, Austrias, Saksamaal, Suurbritannias, Soomes, Prantsusmaal, lisas Sirje Kuusik.

„Meie eesmärk on eristuda oma toodete ja toidumärgiga teistest tootjatest, luua konkurentsieelis, kaasata omavalitsused, maavalitsused, omavalitsusliidud, EASI maakondlikud keskused. Tuleks töötada välja toidumärgi kriteeriumid, et kellele ja mis tingimustel seda antakse, ka kontrollimehhanism,“ sõnas ta ja kutsus asjast huvitatuid tema kirjutatud kontseptsiooni täiendama, teksti saab projektijuhilt Eha Paasilt.

Eestis ainsana tõeliselt toimiv toidumärk on „Põlvamaa roheline“, märkis Sirje Kuusik.

Pika arutelupäeva lõpuks moodustati töögrupp, kes hakkab aru-

tama ühise piirkonna nimetust ning ka toidumärgiga seonduvat. Gruppi kuuluvad Sirje Kuusik, Lääne-Virumaa Maanaiste Liidu juht Maarika Vartla, Tapa vallast Katrin Kull, Kuusalu vallast Hayde Rebas. Kontseptsiooni peaks olema välja töötatud enne tänavusi jõule. Toidumärgi kontseptsiooni projekti oodatakse ettepanekuid 10. novembrini.

Toiduprojekti raames on valmimisel voldik Arenduskoja toidutootjatest. Eha Paas teatas, et kõik, kes toodavad kohalikku toitu ja tahavad oma andmed panna voldikusse, peaksid endast teada andma hiljemalt 10. novembriks.

Voldikus tuleb igale tootjale eraldi lehekülj, lisada võib paar pilti, oma ettevõtte kontaktid, tooted ja info, kust kauba kätte saab.

Ülle Tamm, Sõnumitooja 24.10.2012

Külas Vahemere suurimal saarel ja EU väikseimal liikmel

13. septembri 2012. a varahommikul lendas Arenduskoja 14-liikmeline õppegrupp viis tundi kestnud otseleenuga marsruudil Tallinn-Catania Sitsiiliasse. Vastu võttis meid soe õhk, rõõmsad inimesed ja üle kõige selle kõrguv vulkaan Etna.

Esimene päev, mis oli laupäev, Sitsiilias möödus aklimatiseerumise tähe all, sellele vaatamata algas meie tutvus saarega edukalt – turismist suurelt jaolt elatava Sitsiilia tähtsaima vaatamisväärsuse Etna külastusega. Etna saatis meid kogu reisi saatel, kõrgudes kord vasakul kord paremal. Vulkaan oma mineraaliderikka tuhaga on teda ümbritsevatele põllumaadele toitva ema eest, seega ei saa pahaks panna aegajalt aktiveeruva hüglase purustustööd. Kõrgusega 3350 meetrit merepinnast oli maailma üks aktiivseim vulkaan sel päeval rahulik ja laskis meid lahkelt 2920 meetri peale, edasi segas juba külm, tuul ja udu.

Järgmised päevad olid täis tööd ja tutvumisi kohalike Leader-tegevusgruppidega. Esimene neist, LAG Gal Rocca di Cerere õppekeskus Villa Zagaria – Natural Reserve Lake Pergusa paikneb ümber samanimelise järve hõlmates üle nelja tuhande ruutkilomeetri. Asutatud on tegevusgrupp juba aastal 1999, orienteeritud on grupi tegevus loodushoiule ja loodusharidusele. Tegevusgrupi südames paikneb geopark, mida tegevusgrupp läbi projektide toetab ja mis oma tegevusega panustab kogu piirkonnale. Geoparkide projektidega, mis toetavad kohaliku looduseripära säilitamist ja arendamist, kohaliku kultuuri viljelemist ja hoidmist, on ühinenud Euroopas juba 52 territooriumit ja maailmas 92. Geoparkide arengut hakkab kontrollima järgmisest aastast ka UNESCO.

Kohalik tegevusgrupp peab prioriteetseks noorte tööhõivega tegelemist: toetust läbi projektide on saanud noorte spordi- ja tegevuskeskuse jaoks, meistardamistegevuseks ja kohaliku muusikakultuuri arendamiseks. Turismipaikkonna jaoks oluline on ka noorte giidide väljaõppe korraldamine – kooliõpilaste looduse juurde toomine, esimesed töökogemused saavad nad kohalikul pühäl nädalal teenindajateks-giidideks olles. Nad on välja andnud ka palju piirkonda tutvustavaid publikatsioone.

Toetusi on saanud ka kohalikele oliiviõli tehasele, juustutootjale ja pagarile. Päev oli sisutihe, tutvustati mitmeid juba töötavaid Leaderi-poolse toetuse saanud

majutuskohti, külastuskeskusi, kohalikke söögikohti. Kokkuvõtlikult – tegevuspiirkonnas on kujundatud selged arengukavad, mida ka täidetakse ja mis kõik on suunatud kogu piirkonna ühtlase arengu teenistusse.

Järgmiste õppepäevade suurrullatajaks oli Noto linnas paiknev tegevusgrupp, mille president Vincenzo Lachiana meid vastu võttis ja tutvustas nii 1998. aastast tegutsevat LAG-i (kohalik tegevusgrupp) kui Noto linna ja selle ümbrust. Noto linna, 1902. a tunnistatud UNESCO pärandvaraks, loetakse Euroopa barokipärliks. Noto piirkond on suur ja jõukas põllumajanduspiirkond. LAGi kasutatakse kui piirkonda haldavat ja ühendavat jõudu. Eeldab see era- ja riikliku sektori koostööd ja vastastikuse partnerluse arendamist, mille heaks eeskujuks näitaks Noto LAG ongi. LAG Gal Elero, Itaalia lõunapoolseim LAG, ühendab viit omavalitsust, üks neist on Noto.

Meile tutvustati välja töötatud strateegia kolme suunda milledeks on: kohalik turism, mikroettevõtete arendamine ja loomine ning kohaliku toidu turustus. Sitsiilias külastasime ka kohaliku ettevõtet Pomodoro Di Patchinot, mille toodang jõuab Saksa, Hollandi, Norra, Inglismaa, Ungari, Dubai jne suursöökidesse. Ettevõtte on suur, töötajaid 150. Ettevõtte on spetsialiseerunud värske põllusaaduste tootmisele, pakendamisele ja turustamisele. Välja on töötatud oma kaubamärk, mida kasutavad veel nelja omavalitsuse tootjad. Piirkondliku toidu märgi sai algulugul tomat, nüüd ka porgand (turustatakse kalibreerituna). Toodangu eripäraks on taimemürkide tootmine, mis tagab mittehinnatundlikule tarbijale, erinevalt Tuneesias ja Marokos toodetud viljadele, kindla kontrollitud kvaliteedi. 25 % toodangust on Sitsiilias absoluutselt keemiatavaba. Registreeritud kohaliku toodangu märk tagab kõrge kontrollitud kvaliteedi.

Poolteist tundi meresõitu ja meid võõrustas väikesaar Malta, kus vastuvõtjaks oli LAG Xlokk, kohalik tegevusgrupp. Maltal on moodustatud kolm Leader tegevusgruppi – LAG Xlokk (www.galxlokk.com), LAG Majjistral (www.leadermajjistral.eu) ja Gozo tegevusgrupp (www.leadergozo.eu).

Tutvustime veinitootmis- taluga, kus koostöös paljude farmeritega on loodud koostöövõrgustik, kuhu täna kuulub 17 tootjat. Agroturismi, nagu Sitsiilias, Maltal teha pole võimalik, kuna tuntakse puudust majutusettevõtetest.

Kohalike tootjate võrgustikule korraldatakse Leaderi abiga koolitusi struktuurifondidest vahendite taotlemiseks, samuti turundusalaseid koolitusi. Võrgustikku kuuluvad ettevõtted kasvatavad erinevaid sorte viinamarju, millest tehtud segud annavad suurema varieerimisvõimaluse veini maitse kujundamisel.

Üheskoos toimetavad kasvatajad saavad veinist suuremat tulu kui lauamarjade või mahla müügist. Turustatakse, kas otse kasvanduses või lähedal paiknevatel turgudel. Ühendus tagab tehnika efektiivsema kasutuse kui paralleelse muu omatoodandu turustamise võimaluse.

Avanes võimalus tutvuda Malta vana pealinna Rabbatiga, mis on nii oma- kui välismaiste turistide lemmikkoht. Koos kohaliku tegevusgrupiga tegutseb partnerina omavalitsus, et muuta linnasüda turistile veel atraktiivsemaks. Hetkel käsil projekt maksumusega 490 tuhat eurot. Linna iseloomustavad kaunid säilitatavad kivisillutised, eelistatakse jalakäijaid – autod linna ei pääse, ühendus linnasüdamega toimub tasuta kursseeriva linnabussiga. Vastuvõtjad andsid mahuka ülevaate kõigist plaanidest, nii tehtud kui kavandatavatest tööd.

Noor, alles 2010. loodud LAG Majjistral, mida esindasid juhatuse liikmed Marisa Marmara ja Catherina Abela tutvustasid kõiki avanenud meetmeid, selgitasid kõikide projektide tagamaid ja olid väga head giidid tutvustamiseks kohalike olusid, kohaliku kultuuri ja toitu.

Aega võttis grupp ka tutvumaks LAG Gozoga ja võimsa tsitadelliga Viktoria linnaga, külastasime pronksiajast pärit megaliitlike ehitisi (väidetavalt vanemad kui Egiptuse püramiidid), vaatasime ilusa Vahemere rannikul tuntud Calypso koobast, külastasime lubjaki muuseumi ja unistasime meres suplemisest.

Mis jäi meelde, mida õppereis andis? Üllatusi pakkus kliima, kui meil põhjamaal lõppes saagikoristus, siis sealmail valmistuti külviks ja vihmade talvega alustatakse koduloomadele heina varumist, mida kuumadel suvekuudel loomadele ette antakse.

Leader-tegevuses oli üllatav, et enamus projekte olid suunatud kogu piirkonnale, ei lähtunud kitsalt oma omavalitsuse vajadustest. Toetatakse otse tootjalt tarbijale, ilma vahendajateta turustamist. Austust väärib oma piirkonna eripära kaardistamine, välja on kujunenud selged piiriülesed tegevused. Toetatakse mõtet toetada kohalikele tegevusgruppi-

Sitsiilias tegutseva LEADER tegevusgrupi Gal Rocca di Cerere õppekeskus Villa Zagaria asub Pergusa järve ääres. Vasakul tagaplaanil paistab Etna vulkaan.

LEADER tegevusgrupi Elero (Sitsiilia lõunapoolseim KTG) juhid võtsid arenduskoja delegatsiooni vastu Noto linnavalitsuse peegelsaalis.

dele suurema autonoomia andmist. Väga tähtsaks peavad tegevusgrupid kohalike brändide väljatöötamist (näiteks võib tuua 109 tuhande euro suurust projekti kolme toote väljatöötamiseks), mis oma olemuselt on legendi loomine, aitamaks toodet müüa. Palju on õppida meil koostööst piirkondade, omavalitsuste ja ettevõtete vahel.

Euroopa väikseima liikme Malta Vabariigi sümboliks on kujunenud ristisõdadeaegne Malta rist, seda näeb kõikjal, nõudel, riietel, hoonetel ja 2008. aastal käbele tulnud eurorahal. Ametlik riigilipp, valge-punane kangas kannab aga hoopis Georgi risti.

Sitsiilia lipul ja vapil kujutatud antiikne sümbol triskele, mehepea, millest kasvab välja kolm jalga, sümboliseerivat pidevat arengut ja liikumist. Mehepea kujutab mõningate allikate andmeil vähemhirmuäratavamaks stiliseeritud müütilise gorgo Medusa pead. Mulle meeldib rohkem see liikumise tähtsustamine – edu toredale rahvale ja tänu hea vastuvõtu eest!

Helle Lootsmann

Pärast Noto tegevusgrupiga kohtumist suunduti rahastatud projektidega tutvuma.

Fotod Heiki Vuntus

MTÜ Arenduskoja LEADER-infoleht

Jagatakse tasuta arenduskoja liikmesomavalitsustes (Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula vald ning Loksa linn).

Roheline tn 19, Arenduskoda.

Üldinfo – tel 325 8690, faks 325 8695.

Ajalehte saab lugeda – arenduskoda.ee

e-post: arenduskoda@arenduskoda.ee, heiki@arenduskoda.ee

Toimetaja Heiki Vuntus – tel 325 8696, mobiil 5648 5208

Küljendaja ja kujundaja Liina Kald – tel 528 7998

Trükitud trükikojas Trükis – Pargi 27F, Jõhvi, tel 337 2666.

Trükiarv 3000.